

Наслов изворника

П. Д. Успенский
ЛЕКЦИИ ПО КОСМОЛОГИИ
АО “Комплект”, Санкт-Петербург, 1995.

ПЕТАР УСПЕНСКИ

ПРЕДАВАЊА
ИЗ
КОСМОЛОГИЈЕ

Са руског превела
МИРЈАНА ГРБИЋ

Уредник
ВЛАДИМИР МЕДЕНИЦА

Београд, 2007

Предавања из космологије

Овде објављени текстови узети су из рукописа Петра Д. Успенског, које је користио на предавањима. Ти текстови се сада налазе у библиотеци универзитета у Јелу, у Сједињеним Америчким Државама.

Прва три предавања, представљена у виду рукописа, поседују карактеристичну особеност књига Успенског: свака глава почиње лаконски изложеним и јасним планом.

Међутим, последња три предавања у рукопису, под насловом “Четврто предавање”, такав план немају. Али на основу искуства оних који су слушали та предавања познато је да су она одржана као три посебна предавања. Управо у том облику се она сада и нуде читаоцу заједно са кратким плановима излагања.

У *Прилогу* се објављује шесто предавање из психологије, које није ушло у текст енглеског издања књиге *Психологија могуће еволуције човечанства* (P. D. Ouspensky, *Psychology of the Possible Evolution of Mankind*, Routledge & Kegan Paul Ltd, London, 1957) на основу кога је Душица Милојковић урадила превод на српски језик 1997. године (P. D. Ouspensky, *Psihologija moguće evolucije čovečanstva (Uvod u učenje Gurđijeva)* OPUS, Beograd).

ПРВО ПРЕДАВАЊЕ

Човек и васиона

Фундаментални закони васионе. – Закон три принципа, или три силе – Нужност трију сила за настанак појаве. – Трећа сила. – Зашто не видимо трећу силу? – Три силе у древним учењима. – Стварање света вољом Апсолутног. – Ланац светова, или Зрак стварања. – Број закона у сваком од светова.

Сваки философски систем и сваки истраживач, који озбиљно размишља, у одређеној фази рада или развоја долази до закључка да је човека немогуће изучавати без изучавања васионе, баш као што је немогуће изучавати васиону без изучавања човека. Човек је – слика света. Њега су створили исти закони који су створили и свет у целини. Када сазнаје и поима себе човек сазнаје и поима цео свет, све законе који стварају свет и управљају њиме. Истовремено, изучавајући свет и законе који њиме управљају, он сазнаје и поима законе који руководе самим човеком. Зато треба истаћи да је неке законе лакше разумети и усвојити, захваљујући изучавању објективног света, док се други могу разумети само изучавањем себе. Према томе, изучавање света треба да се одвија паралелно са изучавањем човека и тада ће једно помагати другом.

У вези с појмом “свет” треба од самог почетка нагласити да постоје многи светови и да ми не живимо у једном свету, већ у неколико. То није лако прихватити, пошто се у обичном језику реч “свет”, употребљава у једнини. Облик множине – “светови”, употребљава се само да би се нагласила иста мисао или изразила представа о разним световима који постоје паралелно. У нашем језику нема идеје светова који се садрже један у другом. Па ипак, идеја да живимо у разли-

читим световима означава управо светове који се налазе један у другом, а са којима се ми налазимо у различитим односима.

Ако желимо да одговоримо на питање “шта је свет или шта су светови у којима живимо”, најпре треба да се запитамо шта називамо нама најближим светом, светом за нас у најнепосреднијем смислу.

Дефинитивно треба да одговоримо да назив “свет” дајемо свету људи, човечанству, чији смо и сами део. Али у исто време човечанство је нераскидиви део органског живота на Земљи, дакле, правилније би било рећи да нам је најближи свет – *органски живот* на Земљи, свет људи, животиња и биљака.

Али органски живот је такође смештен у други свет. Шта је, у том случају, свет за органски живот?

На то можемо рећи да органски живот на нашој планети представља сама планета Земља.

Али и Земља се налази у једном од светова. Шта је онда тај свет за Земљу?

Свет за Земљу јесте свет *планета* Сунчевог система, чији је део и она сама..

А шта би био свет за све планете заједно? Разуме се, *Сунце*, или област под његовим утицајем. Сунчев систем, чији су део – саме планете.

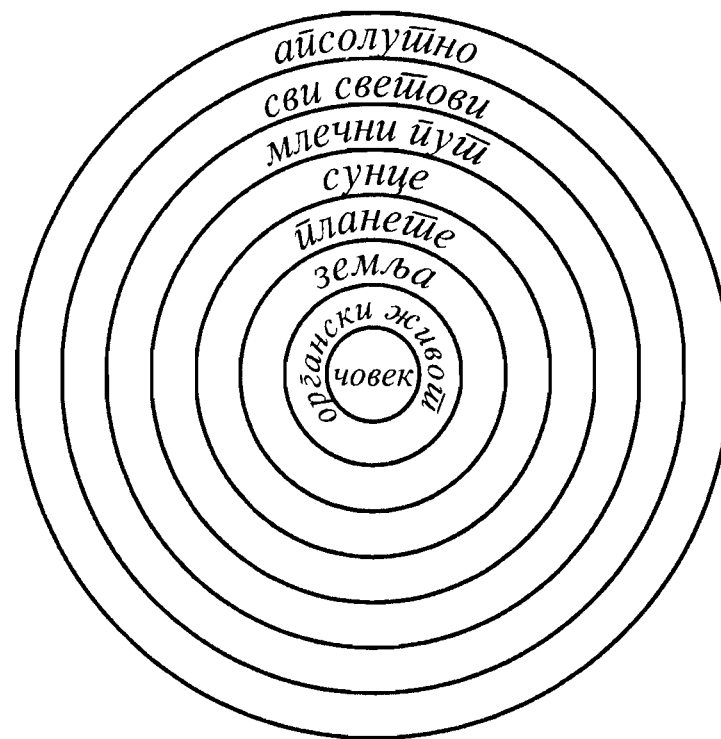
За Сунце, пак, свет је – наш свет звезда или *Млечни пут*.

Затим, са астрономског становишта, сасвим се може претпоставити постојање светова, који се налазе на огромном растојању једни од других, у простору “*свих светова*”. Дакле, сви светови заједно – представљају свет за Млечни пут

Одмах затим, прешавши већ на философске закључке, можемо рећи да “сви светови” треба да чине некакву нама недокучиву и непознату *Целину* или *Јединство* (налик на то како је јединствена јабука). Ту Целину или Јединство, или Све можемо назвати Апсолутним или Независним, зато што оно, укључујући у себе све, ни од чега не зависи. То је свет за “све светове”. Са становишта логике сасвим би се могло замислити такво стање ствари, у коме Све чини јединствену

Целину. Таква Целина је, наравно, Апсолутно, а то значи Независно, зато што је Све – бесконачно и недељиво. Апсолутно представља такво стање ствари у коме Све образује јединствену целину – то је нешто попут првобитног стања ствари, из кога путем дељења и модификације настају разлике у појавама које видимо.

Човек живи у свим световима, али на разне начине (види цртеж 1).

Цртеж 1.

Светови у којима живи човек

То значи да се човек налази под утицајем свог непосредног и *најближег* света, чији део и сам представља. Али на човека делују и даљи светови, и то како непосредно, тако и преко других, међусветова. Али њихов утицај смањује се пропорционално њиховој удаљености или порасту разлика између њих и човека. Као што ће се касније видети, до човека не допире *директан* утицај Апсолутног. Ипак, утицај света који следи за Апсолутним и утицај звезда, Сунца и планета сасвим су очигледни у човековом животу, мада су многи од њих, наравно, науци непознати.

Пре него што пређемо на разматрање ових појава, вратићемо се *фундаменталном закону*, који ствара све појаве у свој њиховој разноликости или јединству свих светова.

То је закон *три принципа*, или *три силе*. Сваки феномен, ма каквих размера био и у ма каквом свету се манифестовао, молекуларни или космички, увек је резултат комбиновања или сусрета три различите и супротне силе. Савремена мисао схвата неопходност двеју сила за настанак феномена: сила и противдејство, позитиван и негативан магнетизам, позитиван и негативан електрицитет, мушке и женске ћелије, и тако даље. Али чак ни две такве силе не виде се увек и не виде се свуда. О трећој, пак, сили, питање никада није постављано, а ако је и постављано, једва да га је ко чуо.

У складу са правим, тачним или објективним знањем једна или две силе никада неће произвести појаву. Присуство три силе је неопходно, јер само помоћу треће силе прве две могу бити у стању да у овој или оној области створе оно што може бити названо појавом.

Учење о три силе је корен свих древних система. Прва сила назива се активном или позитивном; друга – пасивном или негативном; трећа – неутрализујућом. Али – то су само називи, пошто су у стварности све ове три силе подједнако активне и тек у тачки свог сусрета исказују се као активна, пасивна и неутрализујућа, тј. *само у односу једна према другој у извесном моменту*. Прве две силе су нам више или мање јасне, трећа сила, пак, понекад може бити откривена како у тачки додира сила, тако и у посредничкој функцији или ре-

зултату. Али, генерално и у целини, трећа сила није баш доступна за директно посматрање и разумевање. Узрок томе треба тражити у функционалним ограничењима обичне психичке активности и у основним категоријама нашег опажања света феномена, то јест, у нашем осећају простора и времена, које је последица тих ограничења.

Људи нису у стању да у простору запазе четврту димензију.

Ипак, изучавајући себе, испољавање својих мисли, свети, своју активност, навике, жеље, и сл., човек може да научи да посматра и види у себи деловање тих трију сила. Хајде, на пример, да замислимо да човек жели да ради на себи, да би променио некакве одлике свог карактера и постигао виши ниво бића. Његова жеља, иницијатива – јете активна сила. А инертност његовог психичког живота са тежњама супротним његовој побуди јесте пасивна или негативна сила. Те две силе или уравнотежавају једна другу, или једна од њих побеђује другу, али је истовремено та сила сувише слаба за некакво даље деловање. У том случају, две силе ће се, апсорбујући једна другу, вртети једна око друге без икаквог резултата. Човек може осећати жељу и иницијативу, али целокупну ту иницијативу апсорбује борба са уобичајеном тремошћу и заосталашћу живота, те му зато ништа не остаје за циљ, за који осећа подстицај. И тако ће бити све дотле, док се не појави трећа сила, рецимо, у облику *новог знања*, која ће моментално демонстрирати предности, могуће резултате или нужност рада на себи, одржавајући на тај начин и појачавајући прву побуду. Ослањајући се на помоћ треће силе иницијатива побеђује силу инерције и у човеку се појављује енергија за кретање у жељеном правцу.

Примери деловања трију сила у моменту појаве треће силе могу се наћи у свим манифестацијама психичког живота, у свим феноменима живота људских друштава и човечанства у целини, у свим појавама природе која нас окружује.

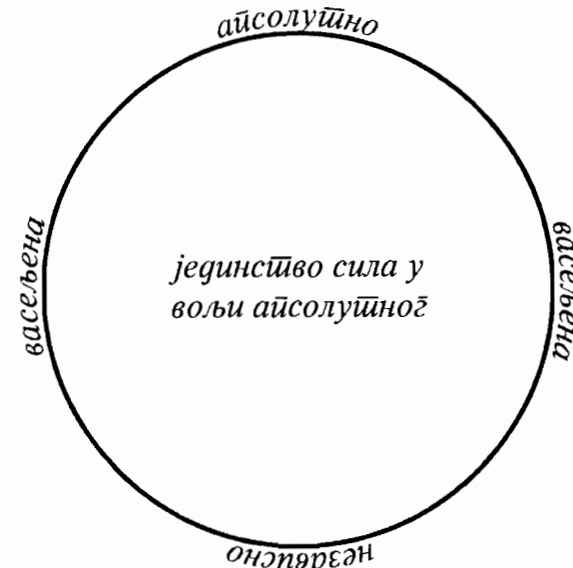
Али за почетак је довољно утврдити општи принцип: сваки феномен, ма каквих размера био, неизбежно представља испољавање трију сила; једна или две силе не могу вр-

штити утицај, и ако у нечему видимо задржавање, бескрајно колебање без иједног помака с места, можемо рећи да у том случају недостаје трећа сила. Кад настојимо да схватимо ову мисао, при томе не смемо заборављати да људи нису у стању да виде појаве као израз трију сила, зато што је немогуће видети објективан свет у субјективном стању свести. У феноменалном свету, видимо субјективно, у појавама видимо деловање само једне или двеју сила. Кад бисмо у свакој појави могли да нађемо три силе, видели бисмо свет онаквим, какав он јесте, тј. ствари по себи; али овде треба имати на уму да појава, која изгледа једноставна, може у ствари, да буде веома сложена, тј. може бити резултат веома сложене комбинације тријада. Али ми знамо да не можемо видети свет онаквим какав он јесте. То треба да нам помогне да разумемо зашто не успевамо да видимо трећу силу. Трећа сила припада стварном свету. А свет који ми видимо, субјективни или свет феномена, поседује само релативну реалност и у сваком случају изгледа недовршен, пошто ми видимо само његов део.

Али враћајући се свету у коме живимо, сада можемо да кажемо да у Апсолутном, као и свуда, делују три силе: активна, пасивна и неутрализујућа. Међутим, због саме природе Апсолутног све оне представљају у њему једну целину, и те три силе такође чине јединствену целину. Штавише, образујући једну независну целину, три силе имају потпуну и слободну вољу, пуну свест, потпуно разумевање себе и свега онога што оне извршавају.

Идеја о јединству три силе у Апсолутном чини основу многих древних учења: о једносуштој и недељивој Тројици, о Тримурти – Брахма, Вишну, Шива, итд.

Три силе Апсолутног, које чине јединствену целину, деле се и сједињују према сопственој вољи и сопственој одлуци; у тачкама спајања оне производе феномене или “светове”. Ти светови, створени вољом Апсолутног, у потпуности зависе од његове воље, у свему што се тиче њихове сопствене егзистенције. У сваком од тих светова делују три силе (видети цртеж 2).

Цртеж 2.
Закон три силе.

Свет
1.

Свет првог реда – Апсолутно.

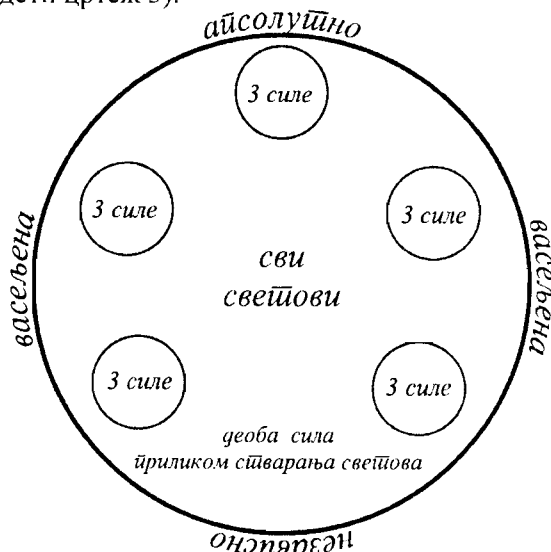
Јединство

три силе у једној Вољи формира независну целину, означену као *свет I*, у складу са бројем закона, коме се оно потчињава; у датом случају – вољи Апсолутног.

Међутим, пошто ниједан од тих светова није целина, већ само део, три силе тамо не представљају јединствену целину. Сада су то три воље, три свести, три јединства. Свака од те три силе садржи у себи могућност три силе, али у тачки сусрета испољава само један принцип – активан, пасиван или неутрализујући. Заједно, те три силе образују тријаду која производи нове феномене. Али то је већ друга тријада, различита од оне која је била у Апсолутном, где су све три силе чиниле недељиву целину и имале јединствену вољу и једин-

ствену свест. Сада, у световима другог реда три силе су подељене и тачке сусрета имају другачију природу. У Апсолутном моменат и тачка сусрета сила дефинишу се њиховом јединственом вољом. У световима другог реда, где ње више нема, већ постоје три воље, свака полазна тачка сусрета одређује се као посебна воља, независна од других, и зато је сама тачка сусрета *случајна* или *механичка*. Воља Апсолутног ствара светове другог реда и руководи њима; али она не управља њиховим сопственим радом на стварању у коме се појављује механички елемент.

Замислимо Апсолутно у виду круга, у коме је много других кругова, светова другог реда. Узмимо један од тих кругова. Апсолутно је овде означено бројем 1, зато што три силе чине у њему једну целину, док су мањи кругови означени бројем 3, зато што су у свету другог реда три силе већ подељене (видети цртеж 3).

Цртеж 3.

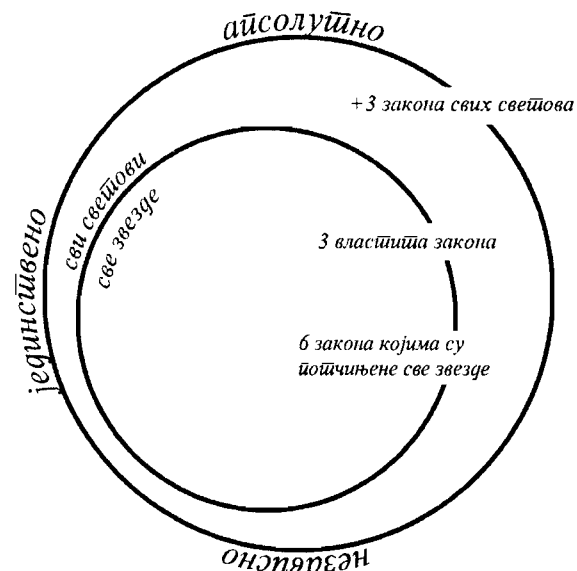
Закон три силе.

Свет 3.

Светови другог реда – сви светови.

Рађање закона Васионе. У складу са бројем закона, којима се потчињава свет, он је означен као *свет 3*.

Три подељене силе у световима другог реда, сусрећући се у сваком од ових светова, стварају нове светове трећег реда. Узмимо један од таквих светова. Светови трећег реда, које су створиле три силе које делују напола механички, више не зависе од јединствене воље Апсолутног, већ су потчињене још и трима механичким законима. Ти светови, које су произвеле три силе и, пошто су створени, испољавају своје сопствене нове три силе (видети цртеж 4).

Цртеж 4.

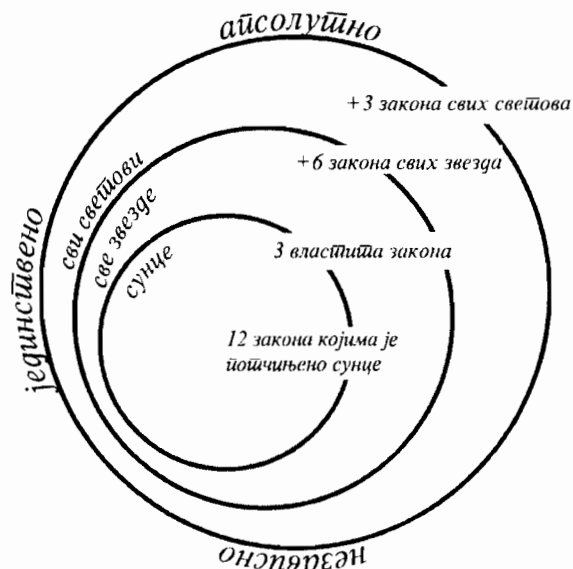
Закон три силе.

Свет 6.

Светови
трећег реда – све звезде.

У складу са бројем закона, којима се потчињава свет, он је означен као *свет 6*.

Дакле, сила које делују у свету трећег реда има тачно шест. На дијаграму је круг трећег реда означен бројем 6 (тј. $3 + 3$). У тим световима стварају се светови новог, четвртог реда. У световима четвртог реда делују три силе света другог реда, шест сила света трећег реда и три силе сопственог реда, укупно дванаест (видети цртеж 5).

Цртеж 5.
Закон три силе

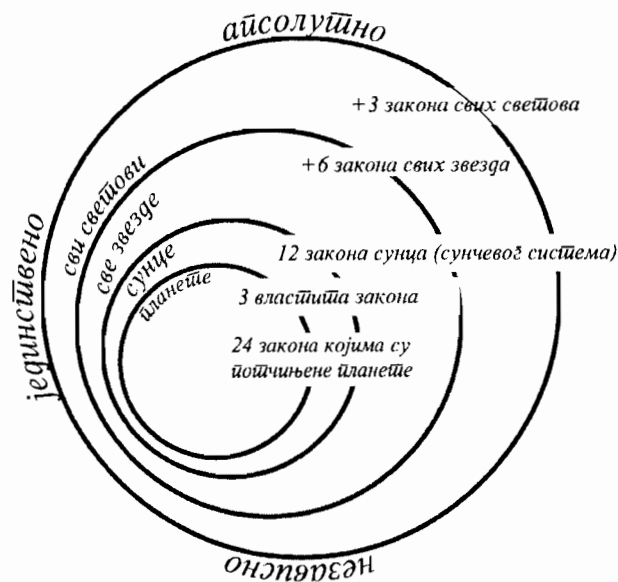
Свет
12.

Свет четвртог реда – *Сунце* (Сунчани систем).

У складу са бројем закона, којима се потчињава свет, он је означен как *свет 12*.

Узећемо један од тих светова и означити га бројем 12 ($3 + 6 + 3$).

Пошто се ти светови повинују већем броју закона, они још више заостају за јединственом вољом Апсолутног и још више су механички. Световима, који се стварају унутар тих светова, управљају двадесет четири силе ($3 + 6 + 12 + 3$) (видети цртеж 6).

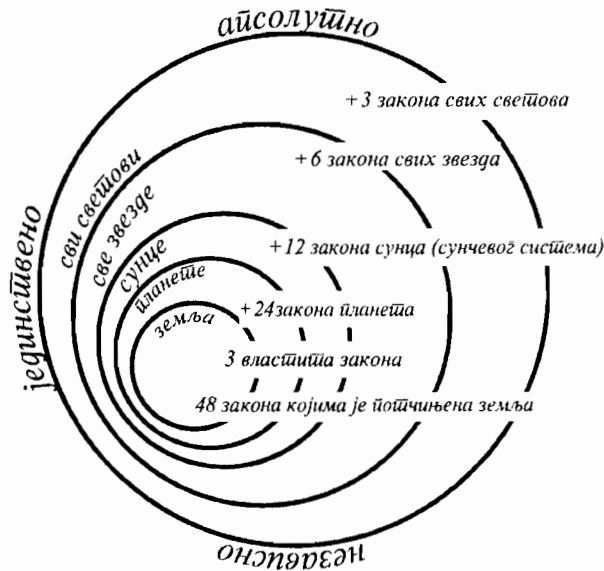
Цртеж 6.
Закон три силе.

Свет
24.

Свет
петог реда – *све планете*.

У складу са бројем закона, којима се потчињава свет, он је означен как *свет 24*.

Световима, створеним у тим световима, управља четрдесет осам сила. Тај број се изводи на следећи начин: три силе света који следи одмах за Апсолутним, шест сила света који долази потом, дванаест сила следећег света, двадесет четири онога који за њим следи и три сопствене силе – свега четрдесет осам (видети цртеж 7.).

Цртеж 7. Закон три силе.

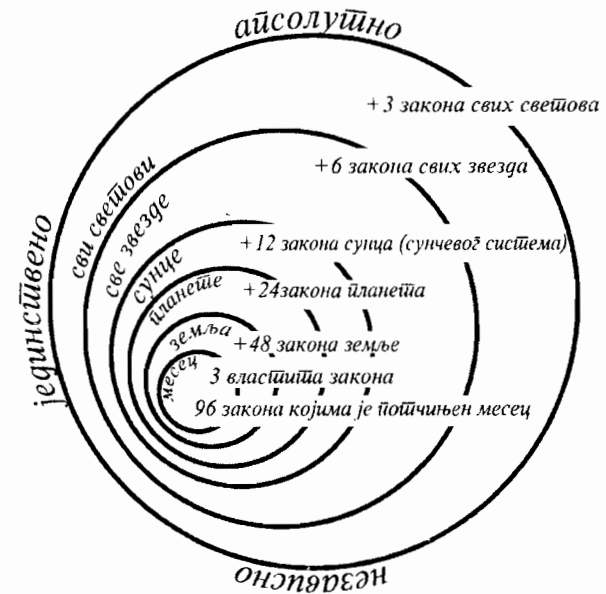
Свет
48.

Свет
шестог реда – Земља.

У складу са бројем закона, којима се потчињава свет, он је означен как *свет 48*.

Светови, изграђени унутар светова 48, имаће деведесет шест руководећих сила (3 + 6 + 12 + 24 + 48 + 3). Световима

следећег реда, уколико их буде, управљаће сто деведесет две силе, итд. (видети цртеж 8).

Цртеж 8.
Закон три силе.

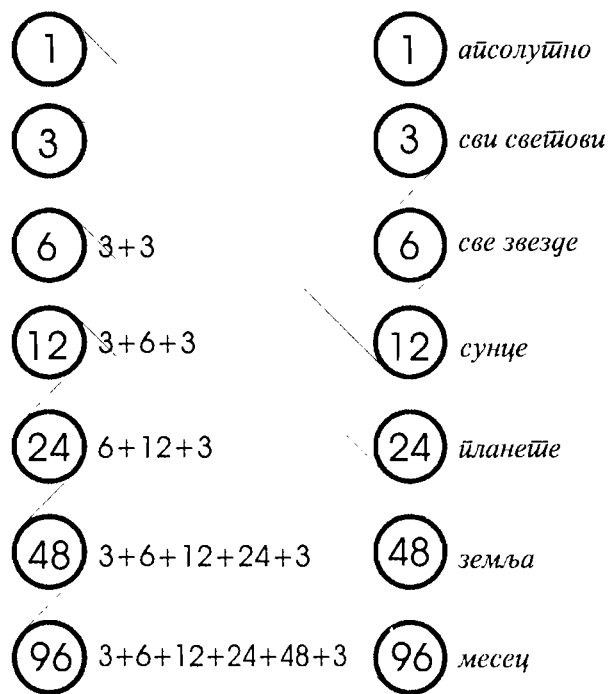
Свет
96

Свет
Седмог реда – Месец.

У складу са бројем закона, којима се потчињава свет, он је означен као *свет 96*

Ако узмемо један од многих светова, створених у Апсолутном, тј. свет 3, то ће бити свет који представља укупан број звезданих светова налик на Млечни пут. Узмимо свет 6 – нека он буде један од светова створених унутар света 3,

тачније – скупина звезда коју називамо Млечни пут. Испоставиће се да је свет 12 једна од звезда тог Млечног пута, наше Сунце. Свет 24 јесте свет планета, тј. – све планете Сунчевог система. Свет 48 је свет Земље, свет 96 – Месец. Кад би Месец имао сателит, тај сателит био би свет 192, и тако даље (видети цртеж 9).

Цртеж 9.

Зрак стварања према закону три силе.

Ланац светова, у коме су карике – Апсолутно, сви светови, све звезде, Сунце, планете, Земља и Месец – представљају Зрак стварања, у коме откривамо и себе. Зрак стварања представља свет у за нас најширем смислу речи. Разуме се, појам “Зрак стварања” не садржи целокупно значење речи “свет”, јер Апсолутно одређује почетак мноштва и, можда, бесконачног мноштва различитих светова, од који

сваки започиње нови, посебан Зрак стварања. Штавише, сваки од тих светова садржи у себи много светова који представљају даљу поделу зрака; и опет од тих светова бирамо само један – Млечни пут. Млечни пут се састоји од мноштва звезда, али од тог мноштва ми бирамо једну – Сунце, свет који нам је најближи, од кога непосредно зависимо, у коме живимо, крећемо се и боравимо. Свака од свих других звезда означава нову поделу зрака, али ми не можемо да изучавамо све те зраке, као што изучавамо зрак у коме се сами налазимо. Осим тога, унутар Сунчевог система свет планета је нама најближи, а у том свету најближа нам је планета Земља, на којој живимо. Нема потребе, па ни могућности да изучавамо друге планете онако, као што изучавамо Земљу. Довољно је да их узмемо све заједно, тј. у знатно мањој размери, него што се бавимо Земљом. Број сила у сваком свету – 1, 3, 6, 12, итд. – указује на број закона, којима се потчињава дати свет.

Што је у датом свету мање закона, то је он ближи вољи Апсолутног; што је у њему више закона, то је више механичности и утолико више је он удаљен од воље Апсолутног. Ми живимо на Земљи, у свету коме је надређено четрдесет осам класа закона, тј. веома далеком од воље Апсолутног, у веома мрачном и далеком кутку васионе.

На сличан начин Зрак стварања помаже нам да одредимо и схватимо наше место у свету. Ипак, за сада нисмо дошли до питања о утицајима. Да би се утврдила разлика између утицаја разних светова, потребно је да боље усвојимо закон Тројке, а потом још један фундаментални закон – Закон октава, или *Закон седмице*.

Исто тако, морамо знати да органски живот на Земљи, који је наш први свет, не улази у ланац светова који чине Зрак стварања. Органски живот налази се на Земљи. То је својеврсни омотач који покрива Земљу и, као што ћемо видети касније, у Зраку стварања он има одређен циљ.

ДРУГО ПРЕДАВАЊЕ

Зрак стварања

Зрак стварања и његов настанак из Апсолутног. – Противречност научних погледа. – Месец – крај Зрака стварања. – Воља Апсолутног. – Идеја чуда. – Наш положај у свету. – Месец се храни органским животом. – Утицај Месеца и ослобађање од утицаја Месеца. – Различита “материјалност” различитих светова. – Свет као свет “вибрација”. – Вибрације се успоравају пропорционално растојању од Апсолутног. – Седам врста материје. – Фрагменти древних учења. – Изучавање релативитета. – Где се налази Земља? – Три силе и космичка својства материје. – Атоми сложених материја. – Дефинисање материје у складу са силама које се кроз њу манифестују. – “Угљеник”, “кисеоник”, “азот” и “водоник”. – Три силе и четири материје.

Да би се схватила структура васионе, почећемо од тога што ћемо васиону третирати као један тродимензионални свет. Сматраћемо да је васиона свет који се састоји од материје и у коме делују различите силе у најједноставнијем и најелементарнијем смислу тих речи. Питање о другом, вишим диманзијама, најновије научне теорије о материји и енергији, а такође и о простору и времену, као и друге појмове и категорије сазнања света, који нису познати савременој науци – све то размотрићемо касније у даљем току излагања.

Пре свега, свет у коме живимо треба да замислимо у виду дијаграма Зрака стварања, почев од Апсолутног па све до Месеца (видети цртеж 10).

Цртеж 10.
Зрак стварања

На први поглед Зрак стварања може изгледати као прилично елементаран план васионе. Међутим, према томе како човек напредује у његовом изучавању, постаје очигледно да се помоћу тог једноставног плана може усагласити и објединити велики број свакојаких конфликтних погледа на свет: философских, научних и религиозних. Идеја Зрака стварања припада древном знању и многи нама познати наивни геоцентрични системи васионе представљају или некомпетентно објашњење идеје Зрака стварања, или пак, деформисање те идеје због њеног буквалног и непотпуног разумевања. Заслужује пажњу и то да идеја Зрака стварања и његовог раста из Апсолутног противречи неким савременим погледима. Узмимо, на пример, његов део: Сунце, Земља, Месец. Према раширеном схватању, Месец је хладно, мртво небеско тело које је некада личило на Земљу, тј. имало је унутрашњу

топлоту, а у још ранијем периоду било је растопљена маса, попут Сунца.

Према тим погледима, Земља је некада била иста као и Сунце, она се такође постепено хлади и пре или касније претвориће се у охлађену масу, попут Месеца. Обично се претпоставља да се и Сунце хлади и да ће временом постати налик на Земљу, а још касније – на Месец. Многи људи мисле да је то наука.

Пре свега, разуме се, треба знати да се такав поглед не може назвати научним у строгом смислу те речи, јер у науци, и то управо у астрономији, или, тачније, у астрофизици, постоји много противречних хипотеза и теорија, при чему се ниједна од њих не темељи на озбиљним основама. Али тај поглед остаје најраширенији, он је постао поглед савременог човека на свет у коме живимо.

Идеја Зрака стварања и његовог раста из Апсолутног противречи општим погледима нашег времена.

Према тој идеји, Месец је тек рођена планета, која се још није у потпуности развила. Она постепено постаје топлија и временом (ако развој Зрака стварања буде повољан) постаће налик на Земљу и добиће сопствени сателит – нови Месец. Нова карика биће придодата Зраку стварања. Земља се не хлади. Она постаје све топлија и временом ће почети да личи на Сунце. Сличан процес посматрамо, рецимо, у систему Јупитера, који за своје сателите представља сунце.

Изводећи закључак из свега претходно реченог о Зраку стварања, који иде од света, 1 до света 96, треба додати да бројеви, којима се означавају светови, указују на број сила или класа закона који управљају световима о којима је реч. У Апсолутном три силе представљају целину и постоји само један закон – јединствена и независна воља Апсолутног. У следећем свету, где су силе подељене, постоје три силе, три класе закона. У свету који следи за њима, има их шест, затим дванаест, итд. У нашем свету, то јест на Земљи, делује четрдесет осам класа закона којима смо потчињени и који управљају целокупним нашим животом.

Када бисмо живели на Месецу, нама би владало деведесет шест класа закона, и тада би наша активност била још механичкија него што је садашња.

Као што је већ речено, воља Апсолутног испољава се само у свету који је оно створило унутар себе, тј. у свету 3; непосредна воља Апсолутног не допире до света 6 и испољава се у њему само у форми механичких закона. И даље, у световима 12, 24, 48 и 96 воља Апсолутног има све мање и мање могућности да се изрази. То значи да у свету 3 Апсолутно ствара нешто попут општег плана остатка васионе, који се даље развија механички. Воља Апсолутног не може се испољити у следећим световима ван овог плана и, испољавајући се у складу са планом, прима форму механичких закона. То значи да би Апсолутно, када би пожелело да искаже своју вољу, рецимо, у нашем свету, упркос његовим механичким законима, морало да уништи све међусветове који се налазе између њега и нашег света.

Постоји једна школска анегдота. Неки семинариста на последњим испитима никако није могао да схвати идеју свемоћи Божије.

– Па наведи ми пример нечега што не би могао да уради Господ – каже епископ-испитивач.

– Ништа лакше, ваше преосвештенство. – Чак ни Господ не може двојком да туче кеца.

Шта може бити јасније од овога?

У овој глупој причи више је смисла него у хиљаду богословских трактата.

Правила су суштина игре. Кршење правила повукло би за собом уништење игре. Апсолутно не може да се меша у наш живот нити да уноси било какве друге последице осим природних последица оних узрока које смо сами створили или које су за нас створиле случајности, као што је немогуће тући двојком кеца. Тургењев је негде написао да се све уобичајене молитве могу свести на једну: “Боже, учини да два пута два не буду четири.” То је исто што и кец у адуту оног семинаристе.

Идеја чуда, схваћена као кршење закона оне воље, која их је стварала, противречи не само здравом разуму, већ већ и

самој идеји те воље. Чудо може бити само испољавање закона који су човеку или непознати, или се срећу крајње ретко. То значи да је чудо – испољавање у неком свету закона вишег света.

Ми смо на Земљи веома удаљени од воље Апсолутног, од ње нас одваја четрдесет осам класа механичких закона. Ако бисмо се ослободили половине тих закона, нашли бисмо да смо у власти само двадесет четири класа закона, тј. да се потчињавамо законима света планета; тада бисмо се за један ступањ приближили Апсолутном и његовој вољи. Кад бисмо се ослободили половине преосталих закона, нашли бисмо се под утицајем закона Сунца (дванаест), према томе, били бисмо ближи Апсолутном за још један ступањ. Када бисмо се ослободили половине преосталих закона, доспели бисмо под власт закона света Звезда (шест) и само један ступањ делио би нас од непосредне воље Апсолутног.

Дакле, могућности човекове леже у томе да се постепено ослободи од механичких закона.

Може ли се дефинисати тих четрдесет осам закона, којима се потчињава човек?

И да, и не. Испитивање четрдесет осам класа закона, који управљају човеком, не може бити апстрактно, као изучавање астрономије; они се могу изучавати једино ако их пратимо у себи и *ослобађамо се од њих*. У почетку човек треба напросто да схвати да је без икакве нужде потчињен хиљадама безначајних, али заморних закона, које су за њега створили други људи и он сам. Ако покуша да их се ослободи, увидеће да за то нема снаге. Дуготрајни покушаји да стекне слободу омогућиће човеку да се увери у свој положај роба. Закони којима је потчињен човек могу се изучавати једино у борби с њима, у покушајима да се од њих избави. Али човек треба да зна веома много да би се ослободио неког закона, а да уместо њега не створи други.

Класе закона и њихове форме варирају у зависности од позиције, коју заузимамо у односу на Зрак стварања.

У нашем систему је крај Зрака стварања, може се рећи, растући крај гране – Месец.

Енергија за раст, тј. за развој Месеца и формирање нових изаднака, иде на

Месец са Земље, где се ствара заједничким деловањем Сунца и свих других планета Сунчевог система, као и саме Земље. Та енергија се сакупља и чува у огромном акумулатору који се налази на површини земље. Акумулатор је – органски живот на Земљи. Органски живот на Земљи храни Месец. Све живо на Земљи – људи, животиње, биљке – јесу храна Месеца. Месец је циновско живо биће, које се храни свим оним што живи и расте на Земљи. Без органског живота на земљи, Месец не би могао да постоји, као што ни органски живот не би могао да постоји без Месеца. Штавише, што се тиче органског живота на Земљи, Месец представља електромагнет огромних димензија. Кад би одједном престало дејство тог електромагнета, органски живот би се претворио у ништа.

Постоји још један добар пример који нам показује однос Месеца према органском животу. Месец је – тег на сату. Органски живот је – сатни механизам, који се ставља у покрет помоћу тог тега. Тежина тега, затезањем ланца на зупчаничићу, ставља у покрет точкиће и казаљке сата. Ако се тег уклони, целокупно кретање у сатном механизму престаје. Месец је гигантски терет који виси на органском животу, стављајући га на тај начин у покрет. Ма шта радили, добро или лоше, паметно или глупо, свако покретање точкића и казаљки нашег организма зависи од тог тега, који стално на нас врши притисак.

Процес раста и загревања Месеца има везе са животом и смрћу на Земљи. У моменту своје смрти све живо ослобађа извесну количину енергије, “која га одуховљује”, и та енергија, или “душа” свих живих бића – биљака, животиња и људи – као огромним електромагнетом бива привучена ка Месецу и даје му топлоту и живот од којих зависе његов раст, а према томе и раст Зрака стварања. Ништа се не губи у економији васионе, и свака енергија, пошто заврши посао на једном нивоу, преази на други.

Душе које одлазе на Месец, вероватно, поседујући извесну количину свести и памћења, а тамо доспевају у власт

деведесет шест закона, у услове живота минерала, другим речима, у такве услове, у којима им нема другог спаса, осим постепене опште еволуције током неизмерно дугих планетарних циклуса. Месец се налази на самом крају васионе; то је “тама спољашња” хришћанског учења, где ће “бити плач и шкргут зуба” (Мат 8, 12)

Утицај Месеца на све што живи на нашој планети испољава се свуда, ма шта се овде дешавало. Месец је главна, тачније речено, најближа и непосредна покретачка снага свега што се дешава у органском животу на Земљи. Свако кретање, деловање и испољавање људи, животиња и биљака зависе од Месеца и управљају се њиме. Осетљив омотач органског живота, који покрива земаљску куглу, налази се у потпуној зависности од утицаја гигантског електромагнета који из ње исисава животну снагу. Човек, као и свако живо биће, у обичним условима живота није у стању да се ослободи власти Месеца. Свим човековим покретима па, према томе, и његовим деловањем, управља Месец. Ако он убија другог човека, то чини Месец; ако ради других убија себе, жртвујући свој живот, то такође ради Месец. Сва кобна дела, злочини, примери самопожртвованости и херојских подвига, па чак и поступци свакодневног живота – све се налази под контролом Месеца.

Ослобађање које наступа са растом психичких снага и способности – то је ослобађање од Месеца. Механички део нашег живота зависи од Месеца и подложен је његовом утицају. Ако у себи развијемо свест и вољу и потчинимо им наш механички живот и све његове манифестације, избавићемо се од власти Месеца.

Друга идеја коју треба схватити јесте материјалност васионе, која се разматра у виду Зрака стварања. Све у тој васиони може да се извага и измери. Апсолутно је такође материјално, такође поседује тежину и такође може бити измерено као Месец или као човек. Ако је Апсолутно – Бог, то значи да се Бог може извагати и измерити, раставити на саставне делове, “израчунати” и изразити у виду неке формуле.

Али појам материјалности исто тако је релативан као и све остало. Ако се сетимо да се појам “човек” и све што се на њега односи, тј. добро, зло, истина, лаж, и томе слично, дели на различите категорије, као што су, рецимо “човек број један”, “човек број два”, итд., лако ћемо схватити да појам “свет” и све што се на њега односи, такође можемо да поделимо на различите категорије. Зрак стварања успоставља у свету седам нивоа, седам светова, који се садрже један у другоме. Материјалност Апсолутног – другачијег је реда, ако се упореди са материјалношћу свих светова, а ова материјалност, пак – такође је другачијег реда, него што је то материјалност свих звезда. Материјалност свих звезда је – другачијег реда, него што је материјалност Сунца, а материјалност Сунца је – другачијег реда него материјалност света планета. Материјалност света планета разликује се од материјалности Земље, а ова последња је такође другачијег реда у поређењу са материјалношћу Месеца. Ову мисао је у почетку тешко усвојити. Људи су навикли да мисле да је *материја* свуда једнака. И целокупна физика, астрофизика, хемија, методе попут спектралне анализе, засноване су на тој претпоставци. Да, тачно је да је материја свуда једна те иста, али њена материјалност је различита. Различити степени материјалности директно зависе од својстава и квалитета енергије, која се испољава у датој тачки.

Материја, или супстанца, обавезно претпоставља постојање силе или енергије. То не значи да је дуалистичка концепција васионе неизбежна. Појмови материје и силе су релативни, као и све остало. У Апсолутном, где је све у јединству, материја и сила су такође јединствени. Ипак, у том односу материја и сила узимају се не као стварни закони самог света, већ као својства или карактерне одлике света појава који ми посматрамо. Да бисмо приступили разматрању васионе, довољно је да имамо елементарну идеју материје и енергије, налик на ону коју нам даје непосредно посматрање помоћу органа наших чула. Трајно доживљавамо као материјално (или као материју), а промене у стању тог

трајног, или материје, називамо манифестацијом силе (или енергије). Све сличне промене могу се разматрати као последице вибрација или таласног кретања, које имају свој почетак у средишту, тј. у Апсолутном и даље; разилазе се у свим правцима, пресецајући се једна с другом, сударајући се и апсорбујући једна другу. То траје све док се кретања потпуно не прекину на крају Зрака стварања.

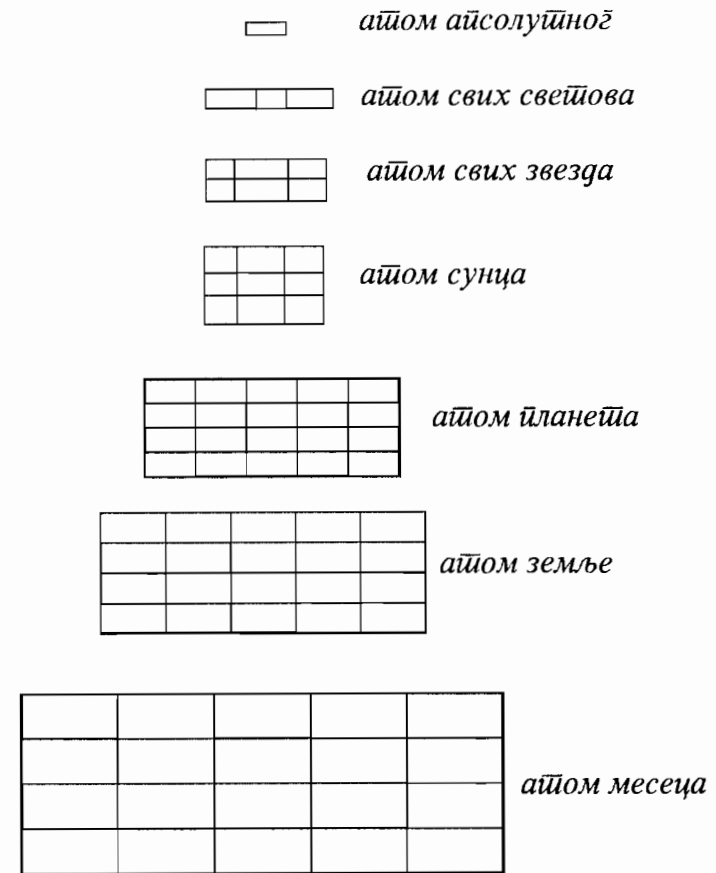
С тог становишта свет се састоји из вибрација и материје или из материје у стању вибрација, или вибрирајуће материје. Темпо вибрација обрнуто је пропорционалан густини материје.

У Апсолутном вибрације су најбрже, а материја има најмању густину.

У следећем свету вибрације су спорије, а материја гушћа; затим материја постаје све гушћа, а вибрације адекватно – спорије.

Може се сматрати да се материја састоји из “атома”. Атом се у том смислу узима за резултат коначног дељења материје;

У свакој класи материје атоми представљају некакве мале честице те материје, недељиве само на датом нивоу. У стварности, само су атоми Апсолутног недељиви; атоми следећег нивоа, тј. света 3, састоје се из три атома Апсолутног; или, другачије речено, они су три пута већи и три пута тежи, а њихова кретања адекватно спорија. Атом света 6 састоји се из 6 атома Апсолутног сливених, може се рећи, у један атом. Његова кретања ће у тој пропорцији бити спорија. Атом света који следи за овим састоји се из дванаест првобитних честица, а атоми других светова – из двадесет четири, четрдесет осам, деведесет шест честица. Атом света 96 огroman је у поређењу са атомом света 1; његово кретање је, у складу с тим, спорије, а материја, која се састоји из таквих атома, утолико је гушћа. Седам светова Зрака стварања представљају седам класа материјалности. Материјалност Месеца одступа од материјалности света планета, а материјалност света планета – од материјалности Сунца, и тако даље. (видети цртеж 11).

Цртеж 11.
Релативне густине.

На тај начин, уместо представе о јединственој материји, имамо седам њених врста, али обичан појам материјалности тешко да може обухватити материјалност светова 48 и 96; материја света 24 веома је разређена, да би се могла сматрати материјом са становишта физике и хемије; таква материја је у пракси хипотетичка. Тананија материја света 12 уопште нема обележја материјалности за обичне методе истражи-

вања. Сви ступњеви материје, који припадају различитим класама васионе, нису одвојени један од другог у виду слојева, већ су измешани или, тачније, узајамно се прожимају. Добићемо представу о таквом узајамном прожимању материје различите густине ако изучимо нама познате примере прожимања једне врсте материје, материјом друге врсте. Комад дрвета може бити натопљен водом, а вода, опет, може бити засићена гасом. Сличан однос између различитих врста материје запажа се у целој васиони; fine врсте материје прожимају грубе. Материја, која поседује нама схватљива обележја материјалности има неколико стања која одговарају њеној густини, тј. може бити чврста, течна или гасовита. Затим, градације материје јесу зракаста енергија, тј. електрицитет, светлост, и сл., “психофизичка зрачења”, “животињски” магнетизам, итд. На било ком плану, тј. на сваком нивоу материјалности, могу се наћи сличне корелације и подврсте различитих стања дате материје; ипак, као што је већ било речено, материја вишег плана за ниже планове нимало није материјална. Целокупна материја света који нас окружује, храна коју користимо, вода коју пијемо, ваздух који удишемо, камен од кога су саграђене наше куће, наша сопствена тела – све је то прожето свим оним врстама материје која постоји у васиони. Не мора се истраживати или изучавати Сунце да би се открила материја сунчевог света: та материја се налази у нама самима као резултат дељења наших атома.

Исто тако, ми у себи садржимо материју свих других светова. Човек је – минијатурна васиона, микрокосмос у пуном смислу те речи: у њему су присутне све врсте материје од којих се састоји васиона; у њему делују исти закони и силе који управљају животом васионе; према томе, изучавајући човека, можемо изучити цео свет, а истражујући свет, можемо да изучавамо човека.

Па ипак, повући потпуну паралелу између човека и света могуће је само ако се узме човек у пуном смислу речи, тј. човек у коме су развијене све урођене снаге. Човека неразвијеног, тј. онога који још није завршио своју еволуцију, не

треба сматрати сликом или планом васионе: он је – лик недовршеног света.

Из фрагмената древних учења сакупљено је много теорија које су у последње време веома раширене међу људима. Неке од тих теорија прилично широко описују најразличитије нивое и планове, као и разна тела човекова, која се састоје из материја виших планова. У тим учењима и теоријама много тога што се односи на танана човекова тела близу је истине; истовремено, у њих треба унети битне исправке. Неопходно је увести појам релативности.

Већ је истицано да *изучавање себе треба да иде напореда са изучавањем основних закона васионе*. Ти закони су свуда једни те исти, на свим плановима. Али, испољавајући се у разним световима, тј. у разним условима, једни те исти закони производе различите појаве. Истраживање односа закона према плановима на којима се испољавају, води нас ка изучавању *релативности*.

Појам релативности заузима у том учењу крајње тежак положај и ми ћемо му се касније још враћати. Пре свега треба схватити релативност сваке ствари и сваке манифестације у *зависности од места, које заузимају у космичком реду*.

Ми живимо на Земљи и потпуно зависимо од оних закона који важе на Земљи. У размерама космоса Земља је – веома лоше место, налик на далека места у Сибиру: она је далеко од свега, ту је – хладно, живот је веома тежак. Све што долази само од себе или се стиче лако на другом месту, овде се достиже тешким трудом; за све се треба борити.

Основни закон – то је *Закон Тројке*. Треба научити да се у свему што радимо налазе манифестације тог закона, као и у свему што изучавамо. Његова примена у било којој области истога часа открива много новог, што раније нисмо видели. Узмите, на пример, хемију. Обична наука не познаје Закон Тројке и изучава материју не узимајући у обзир њена космичка својства. Али осим обичне хемије постоји и другачија, специјална хемија или, ако хоћете, *алхемија*, која такође изучава материју, али узима у обзир и њена космичка свој-

ства. Као што је претходно речено, космичка својства сваке супстанце одређују се, прво, њеним *положајем*, друго – силом која у датом моменту делује кроз њу. На једном те истом месту природа супстанце може да се подвргава знатним променама у зависности од силе која се испољава кроз њу. Свака супстанца може бити проводник било које од три силе, и у складу с тим може бити *активна, пасивна, неутрализујућа*. И може бити сасвим другачија – ни прва, ни друга, ни трећа, ако се кроз њу у датом моменту никаква сила не манифестује, или ако се узме независно према манифестовању сила.

На тај начин, свака супстанца као да се указује у четири различита израза или стања. Овде треба истаћи да, говорећи о материји, ми не говоримо о хемијским елементима. Специјална хемија о којој ја говорим, третира као елемент сваку супстанцу која има посебну функцију, макар и најсложенију. Једино тако се могу изучавати космичка својства материје, јер сва сложена једињења имају свој космички циљ и смисао. С тог становишта атом дате супстанце представља најмању количину супстанце, која задржава све њене хемијске, физичке и *космичке* особине. Према томе, димензије “атома” различитих супстанци нису једнаке; у неким случајевима атом може бити честица, која се може видети чак и голим оком.

Четири израза или стања сваке супстанце носе одређене називе.

Када је супстанца проводник прве, активне силе, назива се угљеником, и као угљеник у хемији означава се словом С.

Уколико је проводник друге, пасивне силе, зове се кисеоник и попут кисеоника у хемији означава се словом О.

Ако је пак супстанца проводник треће, неутрализујуће силе, зове се азот и исто као и азот у хемији, означава се словом N.

Када се супстанца узима независно у односу на силу која се кроз њу манифестује, назива се водоник. Попут водоника у хемији, означава се словом H.

Активна, пасивна и неутрализујућа сила означавају се бројевима 1, 2 и 3, а супстанце – словима С, О, N и H или понекад бројевима 1, 2, 3 и 4.

Међутим, важно је имати на уму и бити свестан тога да се ови последњи бројеви не подударују увек са бројевима који означавају силе.

Како активна сила, тако и супстанца кроз коју она делује, тј. угљеник, означава се бројем 1. Пасивна сила означава се бројем 2, али супстанца, кроз коју она делује, тј. кисеоник, означава се бројем 3, јер од три супстанце она је – најгушћа. Неутрализујућа сила означава се бројем 3, али супстанца кроз коју та сила делује, тј. азот, означава се бројем 2, зато што се њена густина налази између густине угљеника (1) и кисеоника (3).

У древној алхемији супстанце С, О, N и H звале су се адекватно “ватра”, “вода”, “ваздух” и “земља”.

ТРЕЋЕ ПРЕДАВАЊЕ

Закон седмице

Изучавање човека одвија се напореда са изучавањем света. – После Закона Тројке следи други фундаментални закон васионе – Закон седмице, или Закон октава. – Несталност вибрација. – Нужност додатних импулса. – Шта се дешава ако нема додатних импулса. – Октаве. – Гама од седам тонова. – Закон интервала. – Да би се могло делати, треба научити како се контролишу додатни импулси. – Унутрашње октаве. – Органски живот има место “интервала”. – Утицај планета. – Бочна октава сол – до. – Значење нота ла, сол, фа. – Смисао нота до и си. – Значење нота ми и ре. – Улога органског живота у промени земаљске површине.

У истинском сазнању изучавање човека одвија се напореда са изучавањем света, а изучавање света напореда са изучавањем човека. Закони су свуда једни те исти – важе како за свет, тако и за човека. Овладавши принципима некаквог закона, треба тражити његово испољавање у свету и, истовремено, у човеку. Зато је у једном случају боље почети од света, а тек затим прећи на човека, док је у другом боље почети од човека, а затим прећи на свет.

Такво паралелно изучавање света и човека пружа ономе који изучава представу о свеопштем фундаменталном јединству, помаже да се увиди аналогија у појавама различитог реда.

Број фундаменталних закона који управљају свим процесима у свету и у човеку, веома је мали. Различите нумеричке комбинације неколико елементарних сила остварују сву видљиву разноврсност појава.

Да би се схватила механика васионе, потребно је разложити сложене појаве на те елементарне силе.

Први фундаментални закон васионе јесте Закон три силе, или три принципа, или, како га често називају, *Закон Тројке*. Према том закону свако дејство, свака појава у свим световима без изузетка, представља резултат истовременог рада три силе – позитивне, негативне и неутрализујуће.

То смо већ разматрали. Убудуће ћемо морати да се враћамо на тај закон на свакој новој линији изучавања.

Следећи фундаментални закон васионе јесте *Закон седмице*, или *Закон октава*.

Да бисмо се снашли у том закону, потребно је да размотримо васиону као суму вибрација. Те вибрације одвијају се у свим ступњевима, врстама и густинама материје која чини васиону, од финих до најгрубљих; полазећи од различитих извора, оне се шире у разним правцима, пресецајући једна другу, сударајући се, јачајући, слабећи, успоравајући једна другу, и тако даље.

У вези с тим наглашавамо да се према становишту прихваћеном на Западу, дејство вибрација одвија непрекидно. То значи да се вибрације обично сматрају непрестаним ширењем у растућој или опадајућој линији, док делује сила првобитног импулса који је вибрацију изазвао, и која превладава отпор средине у којој се та вибрација дешава. Када се сила импулса исцрпи и прогивдејство средине надјача, вибрације замиру природним путем и прекидају се. Али пре тог момента, тј. пре него што почне природно замирање, вибрације иду једнолично и постепено, и могу трајати бесконачно дуго уколико нема противдејства. Једна од основних поставки савремене физике јесте – *непрекидност вибрација*, иако та поставка није тачно формулисана, јер је нико није оспоравао. У неким најновијим теоријама та поставка почиње да се колеба. Па ипак, физика је и даље максимално далеко од правилних погледа на природу вибрација или на оно што одговара концепцији вибрација у савременом свету.

У овом питању становиште древног знања противречи гледишту савремене науке, зато што у основу схватања вибрација ставља принцип њихове *несталности*. Принцип *несталности вибрација* подразумева тачно и неизоставно

обележје свих вибрација у природи, растућих или опадајућих: оне се не развијају монотono, већ напротив – следе с периодичним убрзањима и успорењима. Тај принцип се може још тачније формулисати ако се каже да у вибрацијама сила првобитног импулса не делује једнолично, већ бива с времена на време јача или, напротив, слабија. Сила импулса делује не мењајући своју природу и вибрације се развијају нормално само неко време, које одређују природа самог импулса, средина, услови, итд. Али у извесном тренутку у том процесу долази до неке промене, могло би се рећи да вибрације одбијају да се повинују импулсу, на кратко време се успоравају и до одређеног степена мењају своју природу или правац; на пример, растуће вибрације у неком тренутку почну спорије да расту, а опадајуће спорије да замиру. После тог привременог успоравања како растуће, тако и опадајуће вибрације враћају се на претходни колосек и неко време једнолично расту или замиру до одређеног момента када у њиховом развоју опет долази до кашњења. Овде се чини важним то што периоди монотоног деловања импулса нису једнаки, као што нису симетрични ни периоди успоравања вибрација: један је краћи, а други дужи.

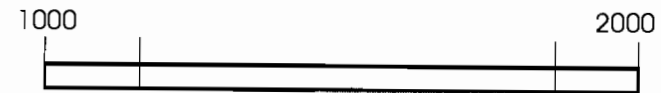
Да би се утврдили ти momenti успоравања или, тачније, кашњења у расту и замирању вибрација, линије њиховог развоја деле се се на периоде који одговарају удвајању или двоструком смањењу броја вибрација у датом временском одсечку.

Замислимо линију нарастајућих вибрација. Узећемо их у моменту када оне вибрирају брзином од хиљаду осцилација у секунди. После извесног времена њихов број се удвостручује, тј. долази до две хиљаде:

Откривено је и утврђено да у том периоду између датог броја и двоструко већег броја постоје два места где се одвија успоравање у нарастању вибрација. Једно од њих се налази ближе почетку, а друго је на самом крају.

То би отприлике изгледало овако:

Закони, који управљају успоравањем или одступањем вибрација од њиховог почетног правца били су познати древном знању и састојали су се у нарочитој формули или дијаграму, сачуваном до наших дана. У тој формули период удвостручене вибрације био је подељен на осам неједнаких ступњева у складу са брзином нарастања вибрација. Осма тачка понавља прву, али са удвострученим бројем вибрација. Тај период удвостручавања вибрација, или линија развоја вибрација између датог броја и двоструко већег броја, назива се октавом, другачије речено – састоји се из осам ступњева.

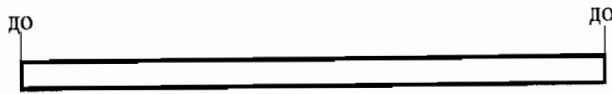
Принцип поделе периода, када се вибрације удвајају на седам неједнаких делова, заснован је на опажању да у пуној октави вибрације нарастају неравномерно; поједине тачке октаве показују убрзање или успоравање у разним моментима развоја октаве.

У овој формули скривене идеје октаве пренете су са учитеља на ученика, са једне школе на другу. У далекој прошлости једна од таквих школа сматрала је могућом примену те формуле на музику. Добијена је музичка гама од седам тонова, позната од најдавнијих времена, затим заборављена, а онда поново откривена или нађена.

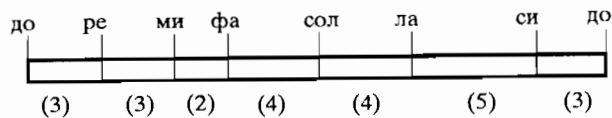
Гама од седам тонова представља формулу космичког закона који су изградиле древне школе и примениле их на музику. У исто време, ако будемо изучавали манифестовање Закона октава у вибрацијама других врста, открићемо да тај закон остаје свуда исти и да се светлост, топлота, хемијске, магнетне и друге вибрације потчињавају истим законима, као и звучне. На пример, у физици је позната скала боја, у хемији периодни систем елемената, што је несумњиво тесно повезано са законом октава, иако та веза науци није сасвим јасна.

Разматрање музичке гаме од седам тонова пружа добру основу за разумевање космичког закона октава.

Хајде да опет узмемо растућу октаву, тј. октаву у којој учесталост вибрација расте. Претпоставимо да октава почиње са хиљаду осцилација у секунди. Хиљаду осцилација означимо нотом *до*. У оној тачки, где она достиже две хиљаде осцилација у секунди биће друго *до*, тј. *до* нове октаве.

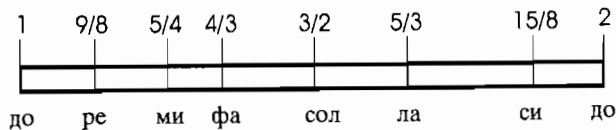

Период између два *до*, тј. октава, дели се на седам *неједнаких* делова, зато што учесталост осцилација расте *неравномерно*.

Међусобни однос висина нота, или учесталости осцилација биће следећи:

Ако се узме да је *до* јединица, *ре* ће тада износити $9/8$, *ми* – $5/4$, *фа* – $4/3$, *сол* – $3/2$, *ла* – $5/3$, *си* – $15/8$, *до* – 2.

Разлика у убрзању, или повишавању у нотама, или разлика у тоновима, изгледаће овако:

Између *до* и *ре* $9/8 : 1 = 9/8$
 Између *ре* и *ми* $5/4 : 9/8 = 10/9$
 Између *ми* и *фа* $4/3 : 5/4 = 16/15$ (успоравање)
 Између *фа* и *сол* $3/2 : 4/3 = 9/8$
 Између *сол* и *ла* $5/3 : 3/2 = 10/9$
 Између *ла* и *си* $15/8 : 5/3 = 9/8$
 Између *си* и *до* $2 : 15/8 = 16/15$ (успоравање)

Разлике између нота или разлике у њиховој висини зову се *интервали*.

Примећујемо да постоје три врсте интервала у октави: $9/8$, $10/9$, $16/15$, којима одговарају цели бројеви 405, 400, 384. Најмањи интервал $16/15$ дешава се између *ми* и *фа* и између *си* и *до*. Управо на тим местима долази до успоравања октаве.

Што се тиче музичке гаме од седам тонова теоретски се сматра да између сваке две ноте постоје два полутона, осим интервала *ми* – *фа* и *си* – *до*, где постоји само један полутон. Сматра се да тамо један полутон недостаје:

ДО до повисилица ---- ре снизилица
 РЕ ре повисилица ---- ми снизилица
 МИ .. ----- ... фа снизилица
 ФА фа повисилица ---- сол снизилица
 СОЛ .. сол повисилица ---- ла снизилица
 ЛА ла повисилица ---- си снизилица
 СИ ... ----- до снизилица

Дакле, добија се двадесет нота од којих је осам основних: *до*, *ре*, *ми*, *фа*, *сол*, *ла*, *си*, *до*; дванаест – међунота, тј. по две између сваке од следећих двеју нота:

ДО ----- РЕ
 РЕ ----- МИ
 ФА ----- СОЛ
 СОЛ ----- ЛА
 ЛА ----- СИ

и по једна између сваке од следећих двеју нота:

МИ ----- ФА
 СИ ----- ДО

Али у пракси, тј. у музици, уместо дванаест међуполутонова узима се само пет, тј. по један полутон између:

ДО ----- РЕ
 РЕ ----- МИ
 ФА ----- СОЛ
 СОЛ ----- ЛА
 ЛА ----- СИ

Између *ми* и *фа*, као и између *си* и *до* полутон се уопште не рачуна. На тај начин грађење музичке гаме од седам тонова даје схему космичког закона “интервала”, или недостајућих полутонована.

Ако се о октавама говори само у “космичком” или “механичком” смислу, “интервалима” се називају само оне које се налазе између *ми* и *фа* и *си* и *до*.

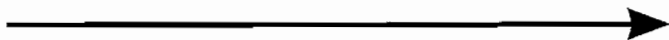
Ако дођемо до потпуног разумевања Закона октава, он ће нам у сваком смислу дати ново објашњење живота у целини, прогреса и развоја појава које посматрамо на свим плановима васионе. Тај закон објашњава зашто у природи не постоји равна линија, као и зашто не можемо ни да мислимо ни да деламо, зашто *се* код нас *мисли*, зашто нам *се* све дешава – и обично се апсолутно не дешава онако како ми желимо или очекујемо. Све је то – одраз и директна последица интервала, или успоравање у развоју вибрација.

Шта се тачно дешава у моменту успоравања вибрације? Дешава се одступање од првобитног правца. Октава почиње у правцу показаном стрелицом:

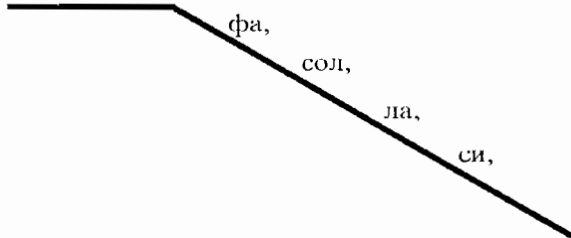
до ре ми

Али између *ми* и *фа* долази до одступања; линија, која је почела од *до*, мења правац:

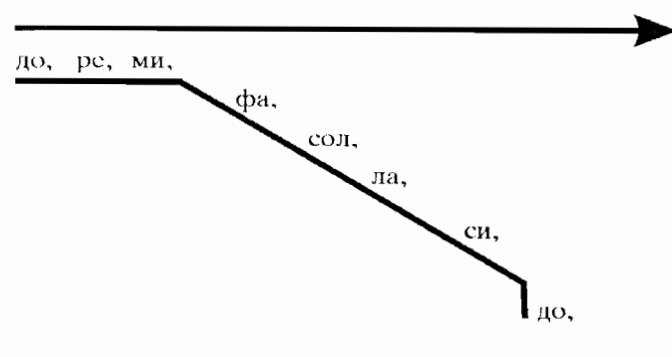

до, ре, ми,

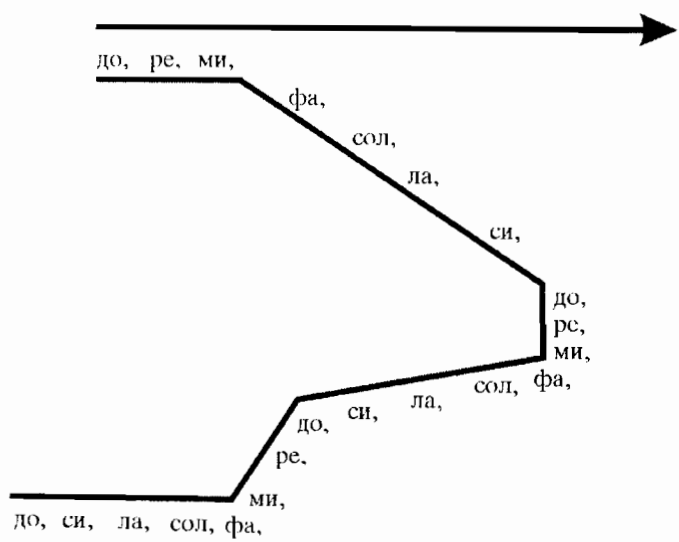

и преко *фа*, *сол*, *ла* и *си* иде надоле под углом, ка почетном правцу који указују прве три ноте. Између *си* и *до* сусреће се

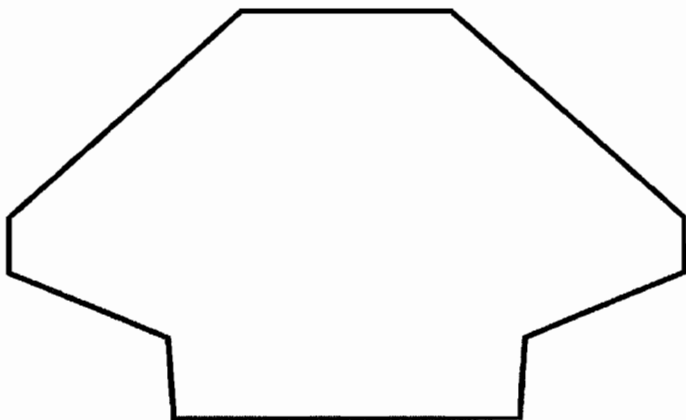
други “интервал” – додатно одступање и даља промена правца.

Следећа октава даје очигледније одступање, а она која следи за њом – још уочљивије, тако да линија октава може на крају да направи потпун заокрет и да почне да се развија у правцу који је супротан првобитном:

Развијајући се даље, линија октава, или линија развоја вибрација може да се врати свом првобитном правцу, другим речима, да заврши круг.

Закон показује зашто у нашем раду никада нема равних линија и зашто, кад једном започнемо неки посао, стално радимо нешто сасвим друго, често управо супротно првобитном, иако ни сами то не примећујемо, и настављамо да мислимо да радимо управо оно што смо започели.

Све то може се објаснити само помоћу Закона октава, уз разумевање улоге и важности интервала који служе као узрок редовних промена у развоју силе и онога што иде кривом линијом, креће, постаје сопствена супротност, и тако даље

Такав след, тј. промена у првобитном правцу, може се уочити буквално у свему. После одређеног периода енергичног рада или снажне емоције, или тачног разумевања, увек и свуда наступа реакција, рад постаје досадан и не радује: осећањима се прикључује моменат замора и равнодушности; уместо правилног мишљења почиње тражење компромиса, тешкоће се прећуткују и избегавају. Али линија наставља да се развија макар и у другачијем правцу него што је био на почетку. Рад се извршава механички, осећај све више и више слаби, опада на ниво најобичнијих дневних догађаја; мисао вуче ка догми и слову. То траје неко време, затим опет наступа реакција, опет долази до заустављања и новог одступања. Развој силе може ићи даље, али рад, запо-

чет са жаром и усхићењем, постаје обавеза и непотребна формалност; много тога са стране продире у осећање: набрајање, досада, раздражљивост, непријатељство; мисао јурца у круг, понављајући оно што је познато, а излаз, који као да је био нађен, све више и више се губи.

Исто се дешава и у области човекове активности. У књижевности, науци, уметности, философији, религији, у личном, а пре свега у друштвеном и политичком животу, можемо да пратимо како линија развоја сила напушта почетни правац и после извесног времена иде у супротном правцу, али и *даље задржава пређашњи* назив. Изучавање историје са тог становишта разоткрива чињенице које маханичко човечанство не примећује. Мажда се најзанимљивији примери те врсте могу наћи у историји религије, нарочито у историји хришћанства, под условом да се изучава непристрасно. Размислите о томе колико је много скретања морало да се деси па да Јеванђеље, које је проповедало љубав, дође до инквизиције; или да се од испосника првих векова, који су освајали езотеричко хришћанство, дође до схоласта, који су пребројавали колико анђела може плесати на врху игле.

Закон октава објашњава многе несхватљиве појаве у нашем животу.

Прво, принцип одступања сила.

Друго, чињеницу да ништа у овом свету не стоји на једном истом месту или да не остаје оно што је било; све се креће, све се некуд помера, мења се и неизбежно се или развија, или опада, слаби и изрођава се, другим речима све се креће или по узлазној или по силазној линији октава.

Треће, у природном развоју узлазних и силазних октава неизоставно долази до колебања, успона и падова.

До сада смо говорили углавном о *несталности вибрација и о одступању сила*. Сада треба да схватимо друга два принципа: неизбежност успињања или опадања сваке линије развоја сила и неизбежност повремених колебања, тј. успона и падова у свакој линији, како узлазној тако и силазној.

Ништа се не може развијати а да при томе остане на истом нивоу. Успон или опадање – то је неизбежни косми-

чки услов сваког деловања. Ми нити разумемо нити видимо оно што се дешава око нас или унутар нас, било због тога што не допуштамо могућност опадања, када нема успона, или зато што опадање сматрамо успоном. То су два од основних узрока нашег самозаваравања.

Ми не видимо први узрок, зато што стално мислимо да ствари могу дуго времена да остану на истом нивоу, и не видимо други, зато што *успони*, тамо где их ми видимо, у ствари нису могући, као што је немогуће појачати свест механичким средствима.

Када научимо да разликујемо узлазне и силазне октаве у животу, биће нам потребно да научимо да разликујемо успоне и опадања у самим октавама. Ма који круг нашег живота узели, видећемо да ништа не може никада да остане једнако и стално; свуда и у свему долази до кретања клатна, свуда и у свему таласи надоласе и повлаче се. И наша активност у овом или оном правцу, која изненада нараста, а потом исто тако изненада слаби, и наша расположења, која се час поправљају а час погоршавају без икаквог видљивог разлога, и наша осећања, жеље, замисли, одлуке – све то с времена на време пролази кроз периоде успона или падова, постаје јаче или слаби. Вероватно се у човеку налази стотину клатана која се крећу тамо-амо. Ти успони и падови, те таласасте осцилације расположења, мисли, осећања, активности, одлучности – све су то периоди развоја сила између интервала у октавама, па и сами интервали.

Од Закона октава у његове три водеће манифестације зависе многи феномени како психичке природе, тако и непосредно повезани с нашим животом. Од тог закона зависе несавршеност и непотпуност нашег знања у свим областима без изузетка, углавном зато што почињемо кретање у једном правцу, а затим се крећемо у другом, не примећујући то.

Као што смо већ говорили, Закон октава у свим својим испољавањима био је познат древном знању. Чак и наша подела времена, тј. дана у недељи на радне дане и недељу, повезано је с оним унутрашњим условима и особинама,

својственим нашој делатности, који се потчињавају општем закону. Библијски мит о стварању света за шест дана и о седмом дану, када се Бог одмарао од послова својих, такође је израз Закона октава или, макар и непотпуно, указивање на њега.

Посматрања, заснована на разумевању Закона октава, показују да “вибрације” могу да се развијају на различите начине. У прекидима октава оне напосто почињу и своде се на нулу, заглашене или апсорбоване другим, јачим вибрацијама, које се укрштају са њима или иду у супротном правцу. У октавама које су одступиле од почетног правца мења се природа вибрација, и оне дају резултате супротне онима који су се могли очекивати на почетку.

И једино у октавама космичког реда, како силазним тако и узлазним, вибрације се развијају правилно и доследно у истом оном правцу у коме су и почеле.

Даља посматрања показују да правилан и закономеран развој октава може, макар и ретко, да се запази у свим догађајима живота, у деловању природе, па чак и у људској делатности. Правилан развој октава заснован је на *случајности*.

Понекад се дешава да октаве које иду паралелно датој октави, које се с њом секу или сусрећу, на неки начин *испуњавају њене интервале* и тиме омогућују слободан и несметан развој вибрација дате октаве. На основу посматрања таквих октава које се правилно развијају, утврђено је да, ако у потребном тренутку, тј. у тренутку када дата октава пролази кроз интервал, она добије додатни импулс који јој одговара по снази и квалитету, онда ће та октава да се развија без сметњи према почетном правцу, ништа неће губити нити ће мењати своју природу.

У таквим случајевима постоји битна разлика између узлазних и силазних октава.

У узлазној октави први интервал настаје између *ми* и *фа*.

Ако се у тој тачки у октаву улије одговарајућа додатна енергија, октава ће се незадрживо развијати до *си*; али између *си* и *до* за правилан развој ће јој бити потребан *снажнији додатни импулс*, *ми* и *фа*, зато што су вибрације

октаве у тој тачки у суштини знатно веће и за савладавање препрека потребна је већа снага.

У силазној октави, на други начин, “највеће” настаје на самом почетку, одмах после првог *до*, и материјал за његово остваривање веома често се налази или у самом *до*, или у вибрацијама са стране, које је створило то *до*. Зато се силазна октава развија много лакше него узлазна. Пошто пређе *си*, она без сметњи достиже *фа*, где јој је потребан додатни подстицај, иако у *знатној мери мање снажан* него први подстицај између *до* и *си*.

У великој космичкој октави, која нас дотиче у виду *Зрака стварања*, може се видети први савршен пример Закона октава. Зрак стварања почиње од Апсолутног. Апсолутно је – све. Све, које поседује пуно јединство, пуну вољу, пуну свест, ствара у себи светове започињући, на тај начин, силазну светску октаву. Апсолутно ствара у себи – то је *си*. Интервал између *до* и *си* у том случају је испуњен вољом Апсолутног. Процес стварања даље се развија снагом почетног импулса и додатног подстицаја. *Си* преелази у *ла*, које за нас представља наш звездани свет, *Млечни Пут*. *Ла* се улива у *сол* – наше Сунце. Сунчани систем *Сол* прелази у *фа* – свет планета. И ту, између света планета и Земље среће се “*интервал*”. То значи да зрачења планета, која носе ка Земљи најразличитије утицаје, нису у стању да је досегну, правилније речено, Земља их не прима. Земља их одбија. Да би се испунио интервал, на том месту *Зрака стварања* саздан је нарочит уређај за пријем и пренос утицаја који долазе од планета. Тај уређај је – *органички живот на Земљи*. Органички живот преноси на Земљу све утицаје, предвиђене за њу, и чини могућим даљи развој и раст Земље, *ми* космичке октаве, а затим и Месеца или *ре* исте октаве, после чега следи друго *до* – *Ништа*. Између *Све* и *Ништа* пролази Зрак стварања.

Знаете молитву “Свети Боже, Свети Крепки, Свети Бесмертни”? Та молитва проистиче из древног знања. “*Свети Боже*” означава Апсолутно или Све. “*Свети Крепки*” – такође Апсолутно или Ништа. “*Свети Бесмертни*” означава

оно што је међу њима, тј. шест нота *Зрака стварања* с органичким животом. Сва три заједно чине једно. То је јединствена, недељива Тројица.

Сада морамо детаљније да се задржимо на идеји “сувишних подстицаја”, која линијама сила даје могућност да достигну одређени циљ. Као што сам већ говорио, подстицаји се могу дешавати случајно. Случај је – разуме се – ствар врло непоуздана. Али оне линије развоја сила, које се поравнавају захваљујући случају и које човек понекад може да види, треба претпоставити или очекивати, и оне код њега највише изазивају илузију *правих линија*. Другим речима, он мисли да су праве линије – правило, а изломљене и искидане – изузетак. То, опет, код њега изазива варљиву представу о могућности *делања*, о томе да се може постићи задати циљ. У реалности, човек не може да дела. Ако његова делатност случајно да резултат, који само споља или по називу подсећа на првобитни циљ, човек убеђује себе и друге да је постигао оно што је и хтео и што и свако други може да уради; и остали му верују. У ствари, то је – илузија. Човек *може* да добије на рулету. Али то је случајност. Постизање циља, који је човек поставио у животу или у било којој области људске делатности – такође је врста случаја. Разлика је једино у томе што играјући рулет, човек засигурно зна да ли је добио или изгубио у сваком посебном случају, тј. у сваком улогу. Али у својим пословима у животу, нарочито у онима у којима учествује много људи, између почетка рада и његовог завршетка могу да прођу године и човек лако може да обмане себе и да прихвати добијени резултат као жељени, тј. да поверује како је победио, иако је, у ствари, изгубио.

Највећа увреда је рећи “човеку-машини” да он не може да дела, да није у стању било шта да постигне, да никада неће моћи да се приближи било каквом циљу, да, посвећујући сву своју снагу једном проблему, неизбежно ствара други. У ствари, нема никакве сумње, другачије и не може бити.

“Човек-машина” је у власти случаја. Његови послови, чистом случајношћу, могу да уђу у некакав колосек, створен космичким и механичким силама и, захваљујући слу-

чају, могу неко време да се крећу тим колосеком, изазивајући код њега варљиву представу да су постигнути некакви циљеви. Такво случајно подударане резултата са раније постављеним циљевима или постизање циљева у ситуацијама које *немају никакве последице*, стварају у механичком човеку уверење да је он у стању да постигне све, како кажу, да “покори природу”, “да уреди свој живот”, и томе слично.

У суштини, он заправо ништа ни налик томе не може да уради, пошто не само да није у стању да управља оним што се одвија изван њега, него ни оним што се налази у њему самом. Ово последње треба нарочито јасно појмити и усвојити; могућност управљања стварима почиње контролом над оним што имамо у себи, *од власти на собом*. Човек, који нема власт над собом или над оним што се у њему збива, ничим не може да управља.

На који начин се може освојити та власт?

Техничку страну објашњава Закон октава. Октаве се могу развијати доследно и непрекидно, ако се у потребним моментима, онда када се вибрације успоравају, у њима буду налазили додатни подстицаји. Ако, пак, додатни подстицаји не наступе на потребним моментима, октаве мењају правац. Гајити наду да ће случајни подстицаји наићи однекуд сами од себе, у потребном тренутку, наравно, апсолутно се не сме. Човек има сопствени избор: или да за своје послове нађе такав правац који одговара механичкој линији догађаја датог момента, другачије речено, да “иде куда ветар дува”, “да плива низ воду”, чак и ако то противречи његовим унутрашњим нагонима, убеђењима или симпатијама, и да се помири с тим да је све што ради осуђено на пропаст; или, пак, да научи да препознаје моменте интервала на свим линијама своје делатности и стекне навику да *ствара* додатне подстицаје, другим речима, да примени на своје деловање метод који користе космичке силе које саме у потребним моментима *производе додатне подстицаје*.

Могућност настанка вештачких, тј. специјално створених додатних импулса придаје практичан смисао изучавању

Закон октава и чини га обавезним и неопходним ако човек жели да напусти улогу пасивног посматрача свега онога што се дешава с њим и око њега.

“Човек-машина” не може да дела. С њим и око њега све се *дешава*.

Да би *делао*, треба да зна Закон октава, да зна моменте интервала, да уме да ствара потребне додатне подстицаје.

То се може научити само у *школи*, другим речима, у правилно уређеној школи, која следи езотеричке традиције. Без помоћи школе, самостално, човек никада неће схватити Закон октаве, неће видети места интервала и редослед стварања импулса. Неће то успети да улови зато што су за тај циљ потребни одређени услови, а ти услови могу бити створени само у школи, *која је и сама уређена по таквим правилима*.

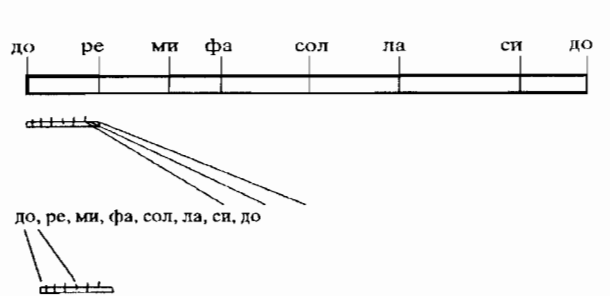
На који начин се на принципима Закона октава ствара школа, биће објашњено кад за то дође време. То ће вам, опет, објаснити још једну страну сједињавања *Закон октава* и *Закон тројке*. Међутим, за сада се може рећи само то да се у школској обуци човеку дају примери како силазних (стваралачких), тако и узлазних (или еволуционих) космичких октава. Западна мисао, која ништа не зна ни о октавама, ни о Закону тројке, сматра силазне октаве узлазним, не знајући да је линија еволуције супротна линији стварања и да иде против ње, као против тока.

Говорећи о Закону октава, треба имати на уму да се октаве у међусобном односу деле на *основне* и *подређене*. Основна октава налик је на стабло дрвета на коме се гранају бочне октаве. Седам основних нота октаве и два интервала, *носиоци нових праваца*, заједно дају девет карика ланца: три групе по три карике.

Основне октаве на неки одређени начин повезане су са секундарним или подређеним. Из подређених октава првог реда проистичу подређене октаве другог реда, и тако даље. Грађа октава може се упоредити са грађом дрвета. На све стране од главног стабла разилазе се гране које се, опет, деле и прелазе у гране које постају све мање и мање и за-

вршавају се лишћем. Аналогни процес дешава се и приликом раста лишћа, приликом настајања жилица и зубаца.¹

Да би се боље усвојио смисао Закона октава, неизоставно треба имати јасну идеју једног од својстава вибрација, и то идеју такозваних “унутрашњих вибрација”. То значи да се унутар вибрација развијају друге вибрације и да свака октава може да се разложи на мноштво унутрашњих октава. Свака нота сваке октаве може на другом нивоу да се сматра октавом. Свака нота тих унутрашњих октава опет садржи целу октаву, и тако даље. То траје прилично дуго, али *не до бесконачности*, зато што у развоју унутрашњих октава постоји нека одређена граница (видети дијаграм).

Унутрашње вибрације иду истовремено у срединама различите густине. Узајамно се прожимајући оне се заиста огледају једна у другој, изазивају једна другу, заустављају, стављају у покрет или слабе једна другу.

Замислимо вибрације у некој супстанци, у средини одређене густине.

Претпоставимо да се та супстанца или средина састоје из релативно грубих атома света 48, од којих сваки, да тако кажемо, представља скуп четрдесет осам почетних атома. Вибрације које се дешавају у тој средини деле се на октаве, а октаве на – ноте. Замислимо да смо за неко истраживање изабрали једну октаву од свих тих вибрација. Можемо да уочимо

¹ Параграф о димензијама људског тела у односу на Закон октава оловком је прецртан у рукопису и зато се он овде не наводи (*Нан. ред.*).

да се у њеним границама дешавају вибрације тананије супстанце. Супстанца света 48 прожета је супстанцом света 24.

То су унутрашње октаве.

Супстанца света 24, опет, засићена је светом 12. Та супстанца такође вибрира, и свака вибрација света 24 садржи целу октаву вибрација света 12. Супстанца света 12 прожета је супстанцом света 6. Супстанца света 6 прожета је супстанцом света 3. Супстанца света 3 прожета је супстанцом света 1.

Одговарајуће вибрације постоје у сваком од светова и редослед остаје увек исти, и управо свака нота вибрација грубе супстанце садржи пуну октаву вибрација финије супстанце.

Ако почнемо од вибрација света 48, може се рећи да једна нота вибрација у том свету садржи у себи целу октаву, или седам нота вибрација света планета. Свака нота вибрација света Сунца садржи седам нота вибрација света звезда, итд.

Истраживање унутрашњих октава и њиховог односа према спољним октавама, као и могућег утицаја првих на друге – веома је важан део изучавања света и човека.

Зрак стварања, попут било ког процеса, завршеног у датом моменту, може се сматрати октавом. То ће бити силазна октава, у којој *до* прелази у *си*, *си* – у *ла*, и тако даље.

Апсолутно, или *Све* (свет 1) биће *до*; сви светови (свет 3) – *си*; све звезде (свет 6) – *ла*; наше Сунце (свет 12) – *сол*; планете (свет 24) – *фа*; Земља (свет 48) – *ми*; Месец (свет 96) – *ре*.

Зрак стварања почиње од Апсолутног; Апсолутно је *Све*. То је – *до*.

Зрак стварања завршава се на Месецу. Иза њега је – *ништа*. То је такође Апсолутно – *до*.

Истражујући Зрак стварања или космичку октаву, видимо да у развоју те октаве треба да постоје интервали; први – између *до* и *си*, тј. између света 1 и света 3, између Апсолутног и свих светова, и други између *фа* и *ми*, тј. између света 24 и света 48, између планета и Земље. Први “интервал” покрива воља Апсолутног. Један од израза воље Апсолутног састоји се управо у испуњавању тог интервала помоћу свесног испољавања неутрализујуће силе, која покрива интервал између активне и пасивне силе.

Ситуација са другим интервалом је сложенија. Нешто недостаје између планета и Земље. Утицаји планета не могу да пређу на Земљу доследно и потпуно. Неопходан је додатни импулс, потребно је стварање некаквих нових услова за обезбеђивање одговарајућег преласка утицаја. Услови за обезбеђивање прелаза сила стварају се помоћу нарочитог механичког уређаја између планета и Земље. Тај механички уређај, “преносна станица” – јесте органски живот на Земљи. Органски живот на Земљи саздан је да би покривао интервал између планета и земље.

Може се рећи да органски живот представља *Земљин орган за пријем*. Она образује нешто попут осетљивог омотача, који покрива целу земаљску куглу и прима оне утицаје из сфере планета који би, у супротном могли да допру до Земље. У том смислу биљно, животињско и царство човека подједнако су важни за земљу. Поље покривено травом прима утицаје планета посебне врсте и преноси их Земљи. Исто то поље, испуњено људима, прима и преноси Земљи другачије утицаје. Становништво Европе прима утицаје планете једне врсте и преноси их Земљи. Становништво Африке прима планетарне утицаје друге врсте, и тако даље.

Велике догађаје у животу људских маса изазивају утицаји планета и представљају последице примања тих утицаја. Људско друштво – то је материјал високе осетљивости за пријем планетарних утицаја. Свака случајна и незнатна напетост у сферама планета може годинама да се одражава као пораст активности у овој или оној области људске делатно-

сти. Ако се у космичком простору планета деси нешто случајно и узгредно, то моментално примају људске масе, људи почињу да мрзе и убијају једни друге, правдајући своје поступке некаквом теоријом братства, једнакости, љубави и правде.

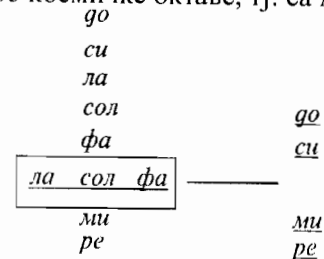
Органски живот је пријемни орган Земље и, у исто време – орган зрачења. Помоћу органског живота, сваки део земљине површине непрекидно шаље зраке одређене врсте ка Сунцу, планетама и Месецу. Сунцу је потребна једна врста зрачења, планетама – друга, Месецу – трећа. Све што се дешава на Земљи врши таква зрачења. И многе ствари *дешавају се* само зато што се са неког места Земљине површине захтева зрачење нарочите врсте.

При томе нема значаја шта се дешава у фином слоју органског живота – све служи интересима Земље, Сунца, планета и Месеца; ничег сувишног или самосталног у њему нема, пошто је он створен с одређеним циљем и његов положај је напросто подређен.

Органски живот представља део допунске, бочне октаве, која почиње од Сунца. Сунце, *сол* космичке октаве, почиње у извесном моменту да звучи као *до – сол – до*.

Свакоме треба да буде јасно да свака нота сваке октаве – а у датом примеру свака нота космичке октаве – може да представља *до* неке друге октаве која полази од ње. Можемо се изразити и тачније: какву год ноту, какве год октаве да узмемо, она може бити свака нота било које октаве која кроз њу пролази.

У том случају *сол* почиње да звучи као *до*. Спустајући се на ниво планета, та нова октава прелази у *си*; спуштајући се ниже, она производи три ноте: *ла, сол, фа*; оне стварају и граде органски живот на Земљи у оној форми, у којој га ми знамо: *ми* те октаве меша се са *ми* космичке октаве, тј. са *Земљом, ре* – са *ре* космичке октаве, тј. са *Месецом*.

Бочна октава пре свега показује да органски живот, представљен на дијаграму у виду три ноте, има две претходне ноте: једну на нивоу планета, другу на нивоу Сунца, и да она *потиче од Сунца*.

Последња тачка има принципијелан значај, пошто се разлика са уобичајеним савременим погледима на настанак живота, да тако кажемо, *одоздо*. Према том тумачењу, живот долази одозго.

Поставља се питање шта су *ми* и *ре* бочне октаве. Јасно је да је *ре* повезано са идејом хране за Месец. Некакав продукт разлагања органског живота шаље се на Месец; то треба да буде *ре*. Што се тиче *ми* може се рећи одређеније. Органски живот несумњиво продире у Земљу. Његова улога у формирању структуре земаљске површине не може се подврћи сумњи. Настанак коралних острва, кречњачких планина, формирање наслага угља, нафте, промене тла под утицајем биљног света, појава биљног света у језерима, стварање обрадивог земљишта богатог глистама, промена климе услед исушивања мочвара и сече шума – све то постоји, као и много шта друго – оно што знамо и оно што не знамо.

Уз то, бочна октава с нарочитом јасноћом показује како се лако и исправно све класификује у систему који разматрамо. Нестаје све ненормално, непредвиђено, случајно, и почиње да се оцртава необухватни и строго промишљени план света.

ЧЕТВРТО ПРЕДАВАЊЕ

Три октаве зрачења и таблица водоника

Процес стварања никада се не зауставља. – Утицаји се преносе надоле Зраком стварања путем зрачења. – Три октаве зрачења: Апсолутно – Сунце, Сунце – Земља, Земља – Месец. – Разматрање васионе у таквој форми објашњава у каквом су односу супстанце и силе различитих планова са нашим животом. – Интервали три октаве. – Импулси, који покривају интервале. – Појам “тачка васионе”. – Учесталост вибрације у супстанцама супротан је њиховим густинама. – У складу са Законом Тројке, дванаест тријада производе водоници који се распоређују по густини од 6 до 12288. – Водоници представљају категорије материје. – Градација васионе од Апсолутног до Месеца. – Модификација те скале – њено довођење у склад са материјом људског организма. – Промењена таблица водоника за класификацију супстанци у односу на живот и рад другог организма. – Категорије материје у табlici водоника. – Сваки водоник представља одређену “космичку групу”. – Таблица атомских тежина. – Појам “атома”.

Све до сада говорили смо о силама које стварају светове, о процесима стварања који потичу од Апсолутног. Сада ћемо говорити о процесима у већ створеном и постојећем свету. Али при томе се не сме губити из вида да се процес стварања никада не зауставља, мада у размерама планета раст иде толико лагано да, ако се рачунају с тачке гледишта нашег времена, планетарни услови се за нас могу сматрати вечним.

Зато ћемо узети Зрак стварања пошто је створена васиона.

Наставља се деловање Апсолутног на свет или светове које је оно створило или који се налазе унутар њега. На сличан начин наставља се дејство сваког од тих светова на потоње светове. Све звезде Млечног Пута делују на наше Сунце. Сунце делује на планете, планете делују на Земљу, а Земља – на Месец. Ти утицаји се преносе помоћу зрачења, која пролазе кроз међузвездани и међупланетарни простор.

Да бисмо размотрили та зрачења, узећемо Зрак стварања у наведеној форми:

Апсолутно – Сунце – Земља – Месец; или, другим речима, замислимо да Зрак стварања изгледа као *три октаве зрачења*; прва октава – између Апсолутног и Сунца, друга – између Сунца и Земље, трећа – између Земље и Месеца. Истражићемо ток зрачења између ове четири основне тачке васионе.

У тој васиони, узетој у форми три октаве зрачења између четири тачке, треба да нађемо наше место и да схватимо наше функције.

У првој октави Апсолутно ће садржати две ноте *до* и *си* са интервалом између њих.

интервал $\left(\frac{до}{си} \right)$ айсолућно

Затим ће следити ноте *ла*, *сол*, *фа*:

интервал $\left(\frac{до}{си} \right)$ айсолућно
ла
сол
фа

После тога – интервали *ми*, *ре*:

интервал $\left(\frac{до}{си} \right)$ айсолућно
ла
сол
фа
ми
ре

Зрачења стижу до Сунца. Две ноте укључене су у само Сунце: *до*, после кога следи интервал, и *си*. Затим иду *ла*, *сол*, *фа* – вибрације, усмерене ка Земљи.

интервал $\left(\frac{до}{си} \right)$ айсолућно
ла
сол
фа
ми
ре
интервал $\left(\frac{до}{си} \right)$ айсолућно
ла
сол
фа

После тога – интервал, затим *ми*, *ре*. У Земљи – *до* и *си* са интервалом између њих; затим три ноте, опет интервал, и *ми*, *ре* и Месец – *до*.

интервал	$\frac{до}{си}$	ајсолуџно
	ла сол фа	
интервал	$\frac{ми}{ре}$	
интервал	$\frac{до}{си}$	сунце
	ла сол фа	
интервал	$\frac{ми}{ре}$	
интервал	$\frac{до}{си}$	земља
	ла сол фа	
интервал	$\frac{ми}{ре}$	
	$\frac{до}{си}$	месеџ

Три октаве зрачења, у виду којих ћемо сада замишљати свет, омогућиће нам да објаснимо међусобну везу између супстанци и сила различитих планова васионе у односу на наш сопствени живот (видети цртеж).

интервал	$\frac{до}{си}$	ајсолуџно
	ла сол фа	
интервал	$\frac{ми}{ре}$	импулс
интервал	$\frac{до}{си}$	сунце
	ла сол фа	
интервал	$\frac{ми}{ре}$	органски животи на земљи
интервал	$\frac{до}{си}$	земља
	ла сол фа	
интервал	$\frac{ми}{ре}$	импулс
	$\frac{до}{си}$	месеџ

Иако у три октаве постоји шест интервала, треба обратити пажњу на то да је у стварности само трима од њих потребна допуна споља. Први интервал између *до* и *си* покривен је *вољом Апсолутног*.

Други интервал *до – си* покривен је утицајем масе Сунца на зрачења која кроз њега пролазе. Трећи интервал *до – си* покрива дејство масе Земље зрачењима која пролазе кроз њу. Само интервали између *фа* и *ми* захтевају додатне импулсе. Ти допунски импулси могу да долазе или из других октава, које пролазе кроз дату тачку васионе, или из паралелних октава, које почињу на вишим плановима. Ми ништа не знамо о природи импулса између *фа* и *ми* у првој октави Апсолутног – Сунцу. Али импулс у октави Сунце–Земља – јесте *органиски живот на Земљи*, тј. три ноте – *ла, сол, фа* – оне октаве, која полази од Сунца. Природа импулса између *фа* и *ми* у октави Земља-Месец није нам позната.

Треба нагласити да овде употребљен термин “тачка васионе” има сасвим одређено значење, и то: “тачка” представља сједињавање водоника, настало на конкретном месту, и носи нарочиту функцију у неком одређеном систему. Појам “тачка” не може бити замењен појмом “водоник”, зато што “водоник” означава напросто материју која није ограничена у простору. “Тачка” је увек ограничена у простору. Напоредо с тим, “тачку васионе” можемо означити *бројем* водоника, који у њој господари или влада.

Ако сада истражимо прву од три октаве зрачења, то јест октаву Апсолутно – Сунце, с тачке гледишта Закона Тројке, видећемо да је нота *до* – проводник активне силе, означене бројем 1, док је материја, у којој делује та сила – угљеник (С). Активна сила, која у Апсолутном ствара ноту *до*, представља највишу учесталост или највећу густину вибрације.

Израз “густина вибрација” одговара учесталости вибрација и употребљава се у смислу супротном “густини материје”, тј. што је већа густина материје, то је мања густина вибрација и, *vice versa*, што је већа густина вибрација, то је мања густина материје. Највећу густину материје открива најфинија разређена материја, док се у материји с највећом

могућом густином вибрација успоравају се готово заустављају. На тај начин, најтананија материја доприноси највећој густини вибрација.

Активна сила у Апсолутном представља максималну густину вибрација, док материја, у којој се те вибрације одвијају, тј. први угљеник, представља минимални степен густине материје.

Нота *си* у Апсолутном јесте проводник пасивне силе, означене бројем 2. А материја, у којој делује та пасивна сила или у којој се чује нота *си*, јесте кисеоник (О).

Нота *ла* јесте проводник неутрализујуће силе, означене бројем 3, а супстанца, у којој звучи нота *ла*, јесте азот (N).

Према редоследу деловања сила оне ће имати редослед: 1, 2, 3, тј. адекватно облицима материје: угљеник, кисеоник и азот. Међутим, према густини материје оне ће имати следећи распоред: угљеник, азот, кисеоник, тј. 1, 3, 2, зато што се азот, који чува свој трећи број, пошто је проводник неутрализујуће силе, по густини материје налази између угљеника и кисеоника, а кисеоник се појављује као најгушћи у тријади.

Угљеник, кисеоник и азот заједно дају материју четвртог реда, или водоник (H), чију ћемо густину означити бројем 6 (збир 1, 2, 3), тј. H6.

Прва тријада:

до С .. 1 1 1

си О .. 2 3 2 H6

ла N .. 3 2 3

С, О и N задржавају бројеве 1, 2 и 3. Угљеник је увек 1, кисеоник увек 2, азот увек 3.

Ипак, пошто је активнији од кисеоника, азот улази као активан принцип у следећу тријаду, јер му је густина 2. Другим речима, азот има густину 2, а кисеоник – густину 3.

Нота *ла* прве тријаде – проводник је активне силе у следећој тријади, у коју она улази са густином 2. Ако угљеник улази са густином 2, онда кисеоник и азот треба да му одговарају по густини, понављајући однос густина 1, 2, 3; у другој тријади она треба да буде 2, 4, 6, тј. угљеник друге

тријаде имаће густину 2, азот – густину 4, а кисеоник – густину 6. Заједно они дају водоник 12 (Н12).

Друга тријада:

ла С2 2 2
сол О .. 4 6 4 Н12
фа N 6 4 6

Према истом плану и редоследу, следећа тријада грађена је овако: *фа*, “импулс”, *ми*. Угљеник, који је био азот у другој тријади, ступа у трећу са густином 4; њему адекватни азот и кисеоник треба да имају густину 8 и 12. Заједно ће дати водоник 24 (Н24).

Трећа тријада:

фа С 4 4 4
-- О 8 12 8Н24
ми N 12 8 12

Следећа тријада – *ми*, *ре* и *до* – према истом плану и редоследу дају водоник 48 (Н48).

Четврта тријада:

ми С 8 8 8
ре О 16 24 16Н48
до N 24 16 24

Тријада *до*, *си*, *ла* даће водоник 96 (Н96):

Пета тријада:

до С 16 16 16
си О 32 48 32 Н96
ла N 48 32 48

Тријада *ла*, *сол*, *фа* – водоник 192 (Н192):

Шеста тријада:

ла С 32 32 32
сол О .. 64 96 64 Н192
фа N 96 64 96

Фа, импулс, *ми* - водоник 384 (Н384):

Седма тријада:

фа С 64 64 64
-- О 128 192 128 Н384
ми N 192 128 192

Ми, *ре*, *до* – водоник 768 (Н768):

Осма тријада:

ми С ... 128 128 128
ре О 256 384 256..... Н768
до N ... 384 256 384

До, *си*, *ла* – водоник 1536 (Н1536):

Девета тријада:

до С 256 256 256
си О 512 768 512..... Н1536
ла N 768 512 768

Ла, *сол*, *фа* – водоник 3072 (Н3072):

Десета тријада:

ла С 512 512 512
сол О .. 1024 1536 1024..... Н3072
фа N 1536 1024 1536

Фа, импулс, *ми* – водоник 6144 (Н6144):

Једанаеста тријада:

фа С 1024 1024 1024
-- О ... 2048 3072 2048..... Н6144
ми N ... 3072 2048 3072

Ми, *ре*, *до* – водоник 12288 (Н12288):

Дванаеста тријада:

ми С .. 2048 2048 2048
ре О ... 4096 6144 4096..... Н12288
до N ... 6144 4096 6144

Добијено је дванаест облика водоника густине од 6 до 12288.

до	}	Н6	Н1
си			
ла	}	Н12	Н6
сол			
фа	}	Н24	Н12
—			
ми	}	Н48	Н24
ре			
до	}	Н96	Н48
си			
ла	}	Н192	Н96
сол			
фа	}	Н384	Н192
—			
ми	}	Н768	Н384
ре			
до	}	Н1536	Н768
си			
ла	}	Н3072	Н1536
сол			
фа	}	Н6144	Н3072
—			
ми	}	Н12288	Н6144
ре			
до			

Све врсте материје од водоника 6 до водоника 3072 могу се наћи у човековом организму и играју у њему одређену улогу. Сваки водоник у себи садржи ширу групу нама познатих хемијских супстанци, повезаних заједно некаквом функцијом нашег организма. Другим речима, не треба губити из вида да термин “воденик” има веома широко значење. Сваки прост елемент јесте водоник некакве густине, и свака комбинација елемената која има неку функцију у природи, такође представља водоник.

Такво дефинисање супстанци омогућује да се оне класификују у односу на живот и функције нашег организма.

Почнимо од водоника 768. Овај водоник се одређује као *храна*; другим речима, водоник 768 садржи у себи све супстанце, које могу служити човеку као храна. Супстанце које не могу служити као храна, попут комада дрвета, спадају у водоник 1536; комад гвожђа – у водоник 3072. С друге стране, фина материја са оскудним хранљивим својствима биће ближа водонику 384.

Водоник 384 дефинише се као *вода*.

Водоник 192 – то је атмосферски ваздух, који удишемо.

Водоник 96 представљен је у виду разређених гасова које човек не може да удише, али који у његовом животу играју веома важну улогу. Осим тога, то су материје животног?? магнетизма, еманација људског тела, Н-зракова, хормона, витамина, и сл. Другим речима, водоником 96 завршава се оно што се у нашој физици и хемији сматра материјом. Водоник 96 садржи у себи и оне врсте материје, које су хемији готово неприметне и сматрају се само врстом трагова или последица. Веома често њихово постојање једни научници претпостављају, док их други одричу.

Водоници 48, 24, 12 и 6 – физици и хемији непознате супстанце, јесу материја нашег психичког и духовног живота различитих нивоа.

У целини, када се говори о табели водоника, све време треба имати на уму да сваки водоник у тој табели садржи у себи огроман број разноврсних супстанци, повезаних у нашем организму једном те истом функцијом и представља некакву “космичку групу”.

Водоник 12 одговара хемијском водонику атомске тежине 1. Угљеник, азот и кисеоник (хемијски) имају атомске тежине 12, 14 и 16.

Уз све то могу се на табели атомских тежина навести елементи, који одговарају одређеним водоникима, то јест, они елементи чије се атомске тежине налазе једна крај друге, у односу правилне *октаве*. Рецимо, водоник 24 одговара флуору (атомска тежина 19), водоник 48 одговара хлору

(атомска тежина 35,5); водоник 96 – бром (атомска тежина 80), а водоник 192 – јоду (атомска тежина 127). Атомске тежине тих елемената налазе се један према другом готово у односу октаве, другачије речено, атомска тежина једног од њих готово двоструко премашује атомску тежину другог, лакшег... Незнатна нетачност, тј. непотпуна октава у односима елемената, изазвана је тиме што обична хемија не узима у обзир сва својства супстанце, то јест, не узима у обзир њена космичка својства.

Хемија, о којој овде говоримо, за разлику од обичне хемије, изучава материју на другачијој основи, узимајући у обзир не само њена хемијска и физичка, већ и психичка и космичка својства.

Та хемија, тачније, алхемија, третира материју пре свега са становишта функција које дефинишу њено место у васиони, однос са другим врсте материје, а затим и са становишта њеног односа према човеку и функцијама човека. Под атомом супстанце подразумева се одређена мала количина те супстанце која задржава сва њена хемијска, космичка и психичка својства, јер осим космичких свака супстанца поседује и психичка својства, тј. неки степен разумности. Према томе, појам “атом” може да се односи не само на елементе, већ и на све сложене супстанце, које носе одређене функције у васиони или човековом животу.

Може постојати атом воде, атом ваздуха (тј. атмосферског ваздуха, погодног да га човек удише), атом хлеба, атом меса, итд. Атом воде у том случају чиниће једну десетину једне десетине кубног милилитра воде, узетог на одређеној температури, измереног специјалним термометром. То би била мајушна кап воде, под одређеним условима видљива голим оком. Такав атом је минимална количина воде, која задржава сва *својства воде*. Приликом даљег дељења нека њена својства нестају, тј. то више није вода, већ нешто што се приближава гасовитом стању, пари, која се хемијски апсолутно не разликује од воде у течном стању, али има друге функције те, према томе, поседује и другачија космичка и психичка својства.

ПЕТО ПРЕДАВАЊЕ

Дијаграм хране

Функције човека у односу на планове васионе. – Да би се “делало”, потребна је одређена врста енергије и то у одређеној количини. – Човеков организам предвиђен је за веома велику производњу енергије кроз преображај грубих супстанци у фине. – У обичном животу производња енергије никада неће достићи могући степен снаге. – Човеков организам одржавају три врсте хране: обична храна, ваздух, утисци. – Постоје два процеса захваљујући којима се “храна” трансформише: онај који аутоматски штити и одржава живот, и свесни – који може да реализује потенцијал који нам је дат.

Таблица водоника чини могућим истраживање свих супстанци из којих се састоји човеков организам, са становишта њиховог односа према различитим плановима васионе.

Пошто је свака човекова функција последица деловања одређених супстанци, а свака супстанца повезана са одређеним планом васионе, можемо да утврдимо корелацију између човекових функција и одговарајућих планова васионе.

Ми желимо да “деламо”, али у свему што чинимо везани смо и ограничени количином енергије коју производи наш организам. Свака функција, свако стање, поступак, мисао, емоција захтевају одређену енергију, неку одређену супстанцу.

Дошли смо до закључка да треба да памтимо себе. Међутим, у стању смо да памтимо себе само ако имамо енергију за памћење. Можемо нешто да изучавамо, разумемо или осећамо само ако располажемо енергијом за разумевање, осећање и изучавање.

Шта да ради човек кад почне да схвата да нема довољно енергије како би постигао циљеве које је себи поставио?

Одговор је следећи: сваки нормалан човек има довољно енергије да *почне* рад на себи. Потребно је само да научи да чува већи део енергије, којом влада, уместо да је непродуктивно троши.

Енергија се троши углавном на сасвим непотребне, одиозне емоције, на очекивање вероватних и невероватних непријатности, на рђаво расположење, бесмислену журбу, нервозу, раздражљивост, маштање, сањарење, итд. Енергија се троши на неправилан рад центара, сувишно напрезање мишића, које није адекватно послу који се обавља; на стално брбљање које упија невероватну количину енергије; на дивљење стварима које се непрестано дешавају око нас, као и другим људима који, у ствари, нису нимало занимљиви; на стално трошење силе пажње, и тако даље, и томе слично.

Кад почне да се бори са свим тим странама живота на које је навикао, човек успева да сачува огромну резерву енергије, уз чију помоћ лако може да приступи раду на изучавању самога себе и на самоусавршавање.

Међутим, потом се проблем компликује. Када у извесној мери своју машину доведе у равнотежу, уверивши се да му она даје много више енергије него што је очекивао, човек ипак долази до уверења да му та енергија није довољна. Он види, да за наставак рада треба да повећа количину произведене енергије.

Изучавање функционисања човековог организма показује да је то сасвим могуће.

Човеков организам представља хемијску фабрику, предвиђену за веома велику производњу, али у уобичајеним условима производња не постиже своје максималне могућности зато што користи само мали део опреме и производи тачно онолико, колико је неопходно за голи опстанак фабрике. Очигледно је да је таква фабрика сасвим нерентабилна. Фактички, она ништа не производи, и сви њени механизми и веома сложена опрема не служе ничему, осим што доприносе одржавању егзистенције, па и то с напором.

Рад те фабрике састоји се у претварању једне врсте материје у другу, и то грубљих супстанци, у космичком смислу супстанце, у финије. Фабрика добија сировину из спољног света – извесну количину грубих водоника и претвара их у финије путем читаве серије сложених *алхемијских* процеса. Али у уобичајеним условима живота производња човекове фабрике високих водоника – а ми смо нарочито заинтересовани за ту врсту могућности виших стања свести и рада виших центара – није довољна, и сви се они троше на одржавање фабрике у животу. Када бисмо успели да доведемо производњу на највиши могући капацитет, почели бисмо да чувамо те водонике. Тада би цело тело, сва ткива и ћелије, били прожети високим водоником, који би мало по мало почео да се таложи и кристализује на нарочит начин. Кристализација финих водоника постепено би превела цео наш организам на виши ниво, на виши план бића.

Међутим, у уобичајеним условима то се не дешава, зато што фабрика троши све што произведе.

“Научи да одвајаш fino од грубог” – принцип “Дијамантских Спремишта (Плоча)” (једно од дела, које се приписује грчком богу наука и покровитељу магије Хермесу Трисмегисту - “три пута највећем”).

Ова херметичка дела садржала су платонско-питагорејске елементе учења, науку о спасењу, као и одређене погледе на постанак света), односи се на функционисање човекове фабрике. Ако човек научи да одваја fino од грубог, то јест ако изведе производњу финих форми водоника на највиши степен, захваљујући томе створиће могућности за свој унутрашњи раст, који се не може остварити никаквим другим средствима.

Све супстанце, неопходне за одржавање живота организма, његов психички рад и највише функције свести, тај организам производи од хране која долази споља. Човеков организам добија храну три врсте:

- 1) обичну храну коју једемо;
- 2) ваздух, који удишемо;
- 3) наше утиске.

Није тешко сложити се с тим да ваздух за организам представља храну посебне врсте. Али, у први мах може изгледати несхватљиво како утисци могу бити храна. Међутим, треба имати на уму да са сваким спољним утиском, свеједно да ли у форми звука, слике коју видимо или мириса, споља добијамо одређено енергетско пуњење, изван број вибрација. Те енергије, које доспевају у организам изван, јесу храна. Штавише, као што смо већ говорили, енергија не може да се преноси изван материје. Ако спољни утисак уноси у организам енергију, то значи да спољна материја улази у њега и храни га, у пуном смислу речи.

За нормалну егзистенцију, организам треба да добија храну све три врсте: физичку храну, ваздух и утиске.

Организам не може да живи само од једне, па чак ни од две врсте хране; потребне су му све три врсте хране. Али њихова међусобна корелација и значај за организам нису исти. Организам може релативно дуго да живи без уношења физичке хране. Познати су случајеви гладовања дужег од шездесет дана, при чему организам није изгубио своју животну снагу и обновио ју је одмах после почетка узимања хране. Разуме се, такво гладовање не треба сматрати потпуним, пошто су у свим случајевима вештачког гладовања људи пили воду.

Али, чак и без хране и воде човек је у стању да преживи неколико дана.

Без ваздуха човек може да живи само неколико минута, највише два до три; по правилу, ако остане без ваздуха четири минута човек умире.

Без утисака човек не може да преживи ни један тренутак. Кад би било могуће да се на неки начин прекине доток утисака или кад би човеков организам изгубио способност да их прима, он би одмах умро. Утисци које примамо споља налик су на погонски каиш који нам омогућује кретање.

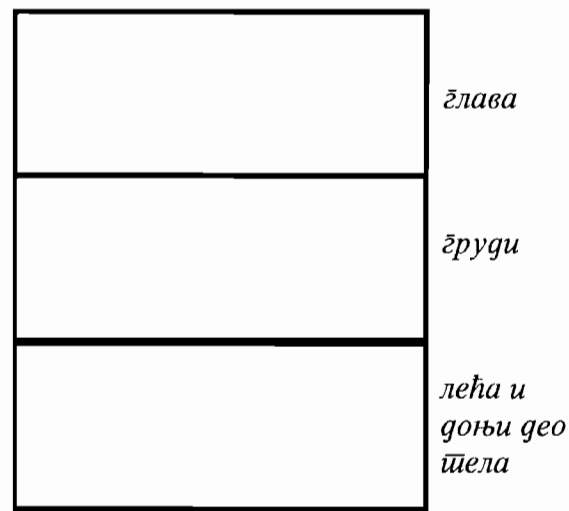
Главни мотор за нас јесте природа, свет који нас окружује.

Кроз утиске природа нам даје енергију и захваљујући тој енергији ми живимо, крећемо се, постојимо. Ако доток те

енергије заkasни, наша машина се моментално зауставља. Дакле, од ове три врсте хране утисци су нам најважнији, мада је истина и то да човек не може дуго да живи само од утисака. Утисци и ваздух пружају човеку могућност да живи нешто дуже. Утисци, ваздух и физичка храна омогућују организму да живи до краја природног рока и да произведе супстанце, неопходне не само за одржавање живота, већ и за унутрашњи развој.

Процесом обрађавања финијих супстанци, које доспевају у организам, управља *Закон октава*.

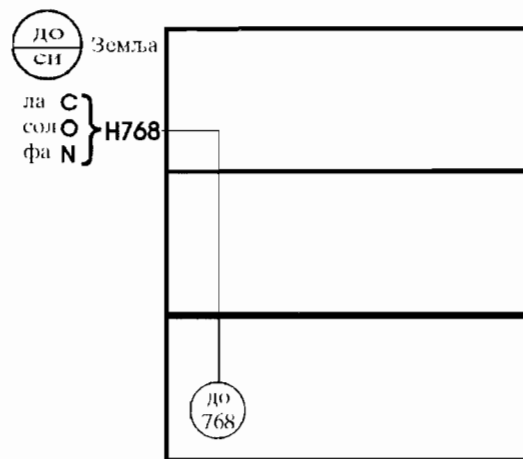
Представићемо организам у виду троспратне фабрике. Њен горњи спрат је – човекова глава, средњи су – груди, а доњи – желудац, леђа и доњи део тела.

Цртеж12.

Човек у виду троспратне куће

Физичка храна – то је Н768, или *ла, сол, фа* треће космичке октаве зрачења. Тај водоник доспева у доњи спрат организма у виду кисеоника до Н768.

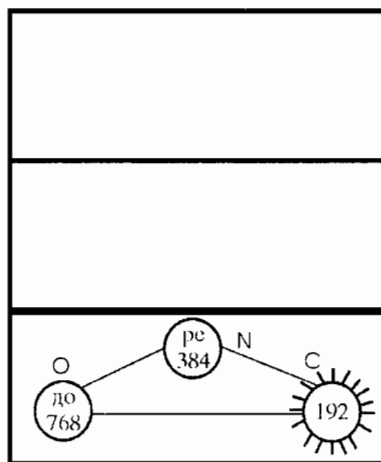

Цртеж 13.

Доспевање хране (H768) у организам.

Кисеоник 768 среће се са угљеником 192, који већ постоји у организму.

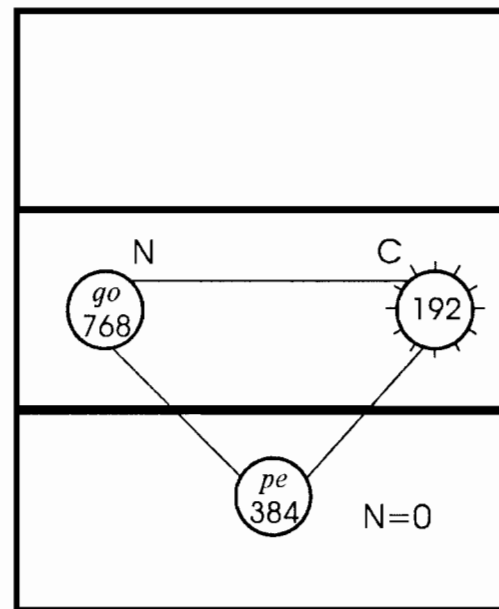
Из сједињавања O768 и C192 добија се N384. N384 – то је следећа нота, *ре* (видети цртеж 14).

Цртеж 14.

Почетак варења хране (H768) у организму.

Ре 384, које постаје кисеоник у следећој тријади, среће се у организму са угљеником 96 и заједно с њим образује нови азот 192, који представља ноту *ми* 192 (видети цртеж 15).

Цртеж 15.

Наставак варења хране (H768) у организму.

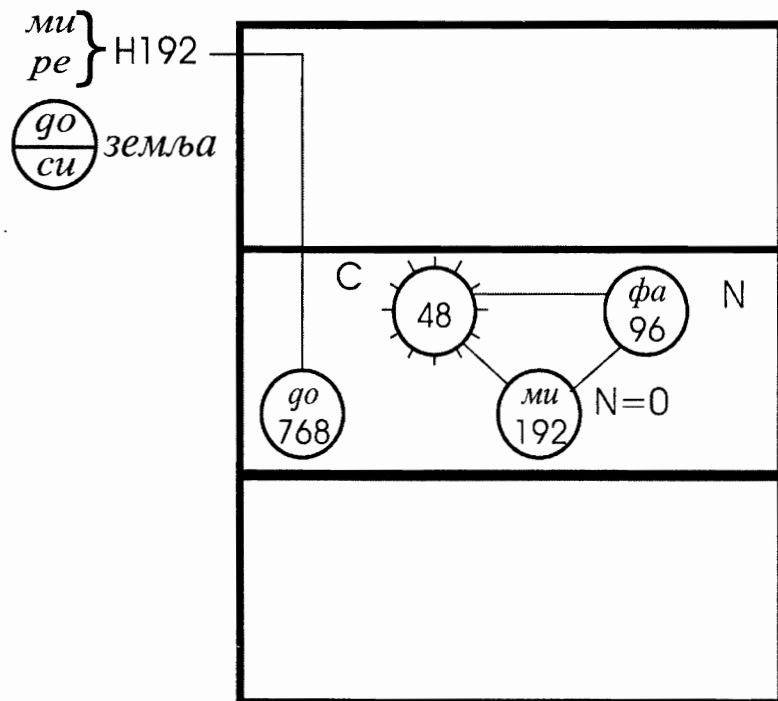
Угљоводоници, који постоје у организму,

обележени знаком

Као што је познато из Закона октава, *ми* у узлазној октави не може само да пређе у *фа*; неопходан је додатни импулс. Ако тај додатни импулс не буде примљен, супстанца *ми* 192 неће моћи да пређе у пуну ноту *фа*.

На датом месту организма, где би октава хране организма очигледно требало да се заустави на *ми* 192, у организам

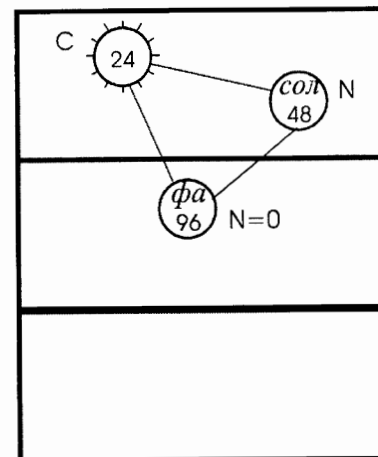
доспева “друга храна” – ваздух, у форми *до* 192, тј. *ми*, *ре*, *до* друге космичке октаве зрачења. Нота *до* поседује све потребне полутоне, тј. сву енергију, неопходну за прелазак у следећу ноту. Она даје део те енергије ноти *ми*, која има исту густину, као и нота *до*. Енергија *до* даје *ми* 192 довољно снаге, за сједињавање са угљеником 48, већ присутним у организму, и прелазак у азот 96; азот 96 постаје нота *фа* (видети цртеж 16).

Цртеж 16.

Улазак ваздуха у организам (H192) и импулс који производи ваздух у интервалу *ми* – *фа* октаве хране.

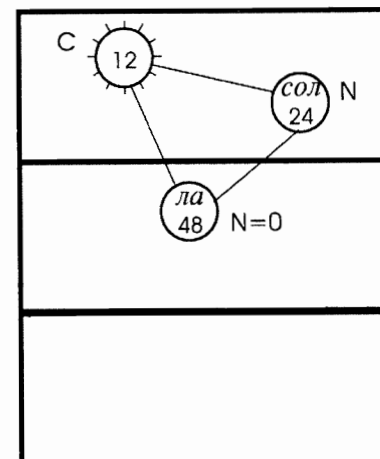
Фа 96 сједињује се са угљеником 24, који такође постоји у организму и прелази у азот 48, ноту *сол* (видети цртеж 17):

Цртеж 17.

Наставак октаве хране: прелазак намирница у *сол* 48.

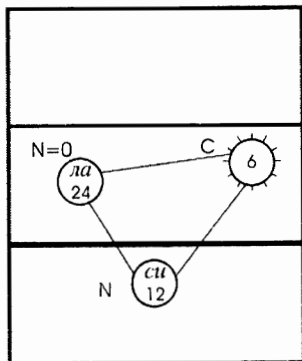
Нота *сол* 48, сјединивши се са угљеником 12, који се налази у организму, прелази у азот 24 – *ла* 24 (видети цртеж 18).

Цртеж 18.

Наставак октаве хране: прелазак намирница у *ла* 24.

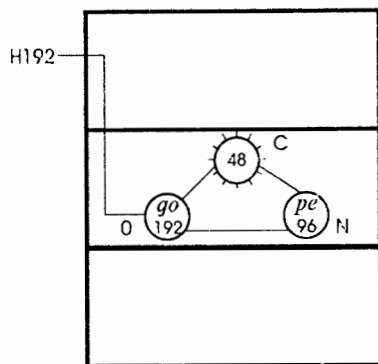
Ла 24 сједињује се са угљеником 6 који се налази у организму и прелази у азот 12 или *си* 12. *Си* 12 је виша супстанца која се лучи у организму из физичке хране уз помоћ додатног импулса, створеног ваздухом који удишемо (видети цртеж 19).

Цртеж 19.

Наставак октаве хране: прелазак намирница у *си* 12.

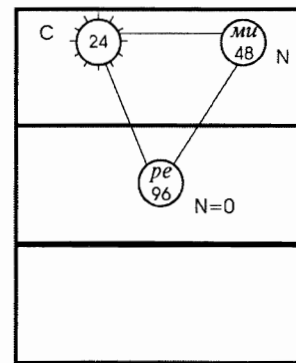
До 192 (ваздух), пошто доспе на средњи спрат фабрике у виду кисеоника и преда део своје енергије *ми* 192, сједињује се на извесном месту са угљеником 48, присутним у организму, и прелази у *ре* 96 (видети цртеж 20).

Цртеж 20.

Почетак усвајања: ваздуха у организму.

Ре 96 прелази у *ми* 48 помоћу угљеника 24, и на томе се зауставља развој друге октаве. За прелазак *ми* у *фа* потребан је додатни импулс; али у тој тачки природа није припремила било какав додатни импулс, и зато друга октава, тј. Октава ваздуха, не може даље да се развија и у обичним условима живота она не напредује (видети цртеж 21).

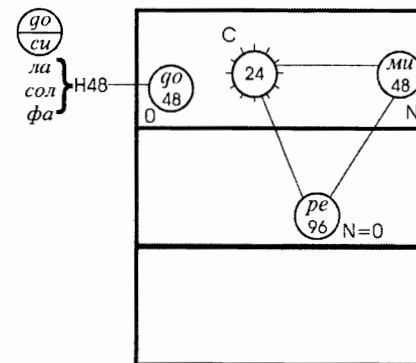

Цртеж 21.

Наставак октаве ваздуха у организму

Трећа октава почиње од *до* 48.

Утисци доспевају у организам у облику кисеоника 48, тј. *ла*, *сол*, *фа* друге космичке октаве Сунце – Земља (видети цртеж 22).

Цртеж 22.

Доспевање утисака у организам.

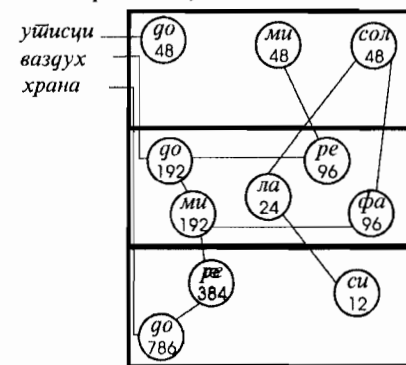
До 48 има довољно енергије да пређе у следећу ноту, али на оном месту организма где улази до 48, нема угљеника 12, који је за то неизоставан. Истовремено, до 48 не дотиче ми 48, и зато ова нота не може сама нити да пређе у следећу, нити да ми 48 пренесе део сопствене енергије.

ШЕСТО ПРЕДАВАЊЕ

Два импулса

Ограничавање обичног редоследа производње енергије у човеком организму. Могућност додатне производње енергије у човеком организму. – Могућност додатне енергије. – Први свесни импулс. – Привлачење финих супстанци. – Други свесни импулс. – Троспратна фабрика и центри. – Алхемија као алегорија. – Преображај емоција. – Рад виших и нижих центара. – Намена водоника у нашем организму. – Управо нижи центри нису развијени. – Виши центри су недостижни. – Производња и примена енергије како би се нижи центри повезали са вишим. – Сви психички процеси су материјални.

У обичним условима, тј. у условима нормалне егзистенције, фабрика престаје да производи fine супстанце на датом месту, и трећа октава звучи само као до. Највиша материја, коју производи фабрика – јесте си 12; за све своје више функције фабрика је у стању да користи само ту највишу супстанцу (видети цртеж 23).

Цртеж 23.

Границе уобичајеног рада организма.

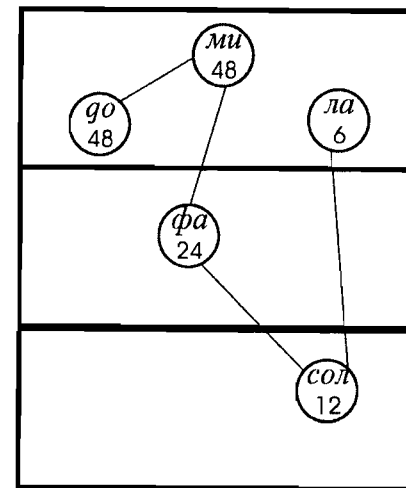
Ипак, постоји начин повећавања обима производње, тј. омогућавања октави ваздуха и октави утисака да се даље развијају. У том циљу неопходно је да се на оном месту, где постоји застој у развоју треће октаве, створи вештачки импулс посебне врсте. То значи да вештачки импулс може бити придодат ноти до 48.

Али шта се подразумева под вештачким импулсом? Он је повезан с моментом опажања утиска. Нота до 48 означава тренутак када утисак улази у нашу свест. Вештачки импулс у тој тачки значи извесну врсту напора који се врши у моменту добијања утиска.

Већ је објашњавано да у обичном животу не “памтимо” себе: не допуштамо памћењу да ради, тј. не осећамо, нисмо свесни себе у моменту опажања утиска, у моменту емоције, мисли или поступка. Ако је човек тога свестан и потруди се да се “сети себе”, онда ће сваки утисак, који прима у моменту памћења самог себе, бити, да тако кажемо, удвостручен. У свом обичном психичком стању ја напросто гледам напоље, али ако памтим себе, не само што гледам напоље, ја осећам да гледам, као да кажем себи: “ја гледам”. Уместо само једног, имамо два утиска: један – споља, други – из мене самог, који гледа напоље.

Други утисак, који производи чињеница мог “самопамћења”, управо и јесте додатни импулс. Штавише, често се дешава да додатни осећај, повезан са “самопамћењем”, доноси са собом елемент емоције, тј. рад машине на место о коме говоримо привлачи извесну количину угљеника 12. Напор да се сетимо себе, праћење себе у моменту опажања утисака, посматрање утисака од стране човека у моменту када их прима, малтене регистрација пријема утисака уз истовремено одређивање карактера утисака – све то заједно удвостручује снагу утисака и пребацује до 48 у ре 24. Истовремено, напор, повезан са преласком једне ноте у другу, и сам преображај 48 у 24 омогућује до 48 треће октаве да ступи у контакт са ми 48 друге октаве и пренесе тој ноти количину енергије неопходну за прелатак ми у фа. На тај начин, импулс са до 48 стиже до ми 48 и пружа другој октави могућност за развој.

Ми прелази у фа 24; фа 24 – у сол 12; сол 12 – у ла 6. Ла 6 је највиша врста супстанце коју организам производи од ваздуха, тј. од хране другачије врсте. Међутим, то је могуће само помоћу свесног напора у моменту када примамо утисак (видети цртеж 24).

Цртеж 24.

Развој октаве ваздуха после првог свесног импулса.

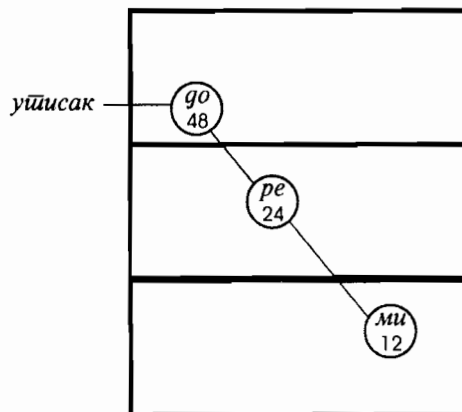
Треба разјаснити шта то значи. Сви ми дишемо исти ваздух. Осим елемената, познатих нашој науци, ваздух садржи велики број супстанци непознатих научном знању, које наука не може да дефинише и које су недоступне за посматрања. Тачна анализа показује да иако разни људи удишу један исти ваздух, издишу апсолутно различит. Претпоставимо да се ваздух који удишемо састоји из двадесет различитих елемената, непознатих нашој науци. Некаку количину тих елемената, сваки човек апсорбује у себе док дише. Претпоставим да пет од тих елемената увек бива апсорбовано. Према томе, ваздух који издише сваки човек састоји се из петнаест елемената, а пет елемената одлази за исхрану организма. Али неки људи издахну не петнаест, већ само десет елемената, тј. апсорбују пет елемената више. Тих пет елемената су – виши водоници. Више врсте водоника присутне су

у најмањој честици ваздуха који удишемо. Удишући ваздух, ми уносимо у себе више водонике, али ако организам не зна како да из њих извуче честице ваздуха и задржи их, они се враћају у ваздух спољне средине. Ако је, пак, организам у стању да их узме из ваздуха и задржи, оне ће остати у њему. Дакле, ми сви удишемо један те исти ваздух, али из њега црпемо различите супстанце. Једни узимају више, други мање.

Да би се узело више, у организму треба имати извесну количину одговарајућих финих супстанци. Тада супстанце, које се налазе у организму *делују попут магнета* на fine материје које се налазе у ваздуху који удишемо. Опет стижемо до древног алхемијског закона: *“Да би се правило злато, потребно је пре свега имати извесну количину правог злата”*. Ако нема ни мало злата, оно се никаквим средствима не може направити!

Алхемија од почетка до краја – није ништа друго до алегорички опис људске фабрике и њеног рада на трансформацији обичних метала (грубих супстанци) у драгоцене (фине супстанце).

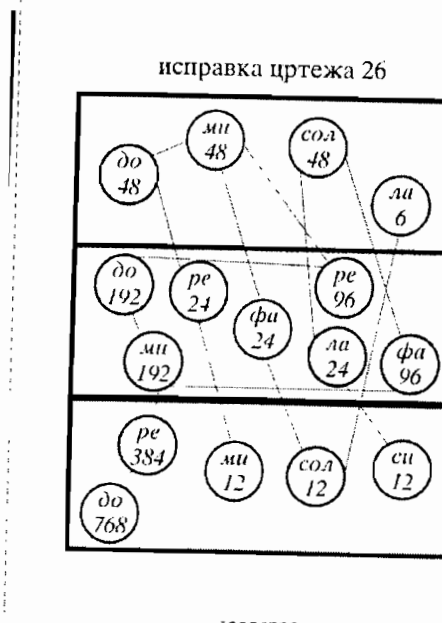
Пратили смо развој двеју октава. Трећа октава, октава утисака, почиње захваљујући свесном напору. До 48 прелази у ре 24, ре 24 – у ми 12. Ту се зауставља развој октаве (в. цртеж 25).

Цртеж 25.

Развој октаве утисака после првог свесног импулса.

Ако сада размотримо резултат развоја трију октава, видећемо да је прва октава достигла *си 12*, друга – *ла 6*, а трећа – *ми 12*. На тај начин, прва и трећа октава се заустављају на нотама, које не могу да пређу у следеће ноте (видети цртеж 26).

Цртеж 26.

Потпуна слика интензивног рада организма и интензивне производње супстанци и намирница после првог свесног импулса.

Да би се две октаве развијале даље потребан је други свесни импулс у одређеној тачки машине, потребан је нови свесан напор који би двома откавама омогућио да наставе развој. Природа тог напора захтева посебно изучавање. Са становишта целокупног рада машине, исправно је рећи да је тај напор повезан са емоционалним животом, да он представља посебну врсту деловања на човекове емоције. Али шта је заправо тај напор и како се он може извести, може бити обја-

шњено само у вези са општим описом рада људске фабрике или људске машине.

Пракса неизражавања негативних емоција, борба са поистовећивањем и унутрашњим евидентирањем јесте – припрема за *други напор*.

Ако се сада погледа у целини на рад људске фабрике, биће нам јасно на који начин може да се повећа њена продуктивност у оним тренуцима када се обуставља производња финих супстанци. Ми знамо да у обичним условима рада, са једним импулсом, фабрика произведе веома малу количину финих супстанци; у ствари, само *си* 12. Сада, свесна импулса, фабрика ће произвести толико финих супстанци, да ће временом потпуно променити карактер саме фабрике.

Троспратна фабрика – то је васиона у минијатури, уређена према истим оним законима и према истом плану, као и цела васиона

Ради разјашњавања аналогije између човека, човековог организма и васионе, узећемо свет, као и пре, у виду три октаве: од Апсолутног до Сунца, од Сунца до Земље и од Земље до Месеца. Свакој од ове три октаве недостаје Плутон између *фа* и *ми*, и у свакој октави место одсутног Плутона заузима у тој тачки створен вештачки импулс. Ако погледамо аналогiju између троспратне фабрике и трију октава васионе, можемо видети да три додатна импулса у трима октавама васионе одговарају трима врстама хране која доспева у човеков организм. Импулс у доњој октави одговара физичкој храни; тај импулс је – *до* 768 космичке троспратне фабрике. Импулс у средњој октави одговара ваздуху. То је *до* 192 троспратне космичке фабрике. Импулс у горњој октави одговара утисцима; то је *до* 48 космичке фабрике. У унутрашњем раду троспратне фабрике све три врсте хране трпе исте преображаје као и у људској фабрици, мењају се према истом плану и истим законима. Даље изучавање аналогije између човека и васионе могуће је тек после детаљног истраживања човечанске машине и тек пошто одговарајуће “место” сваког водоника у нашем организму буде тачно утврђено. То значи да је за даље изучавање

неопходно наћи тачну намену сваког водоника, одредити сваки водоник хемијски, психички, физиолошки и анатомски; другим речима, разјаснити његову функцију и место у организму човека; исто тако, ако је могуће, утврдити који су нарочити осећаји повезани са сваком врстом водоника.

Разматрање функционисања човечанског организма као хемијске фабрике показује три фазе еволуције људске машине.

Прва фаза односи се на рад човековог организма у оном облику у коме га је природа створила, да тако кажемо, за живот и функције човека број један, два и три. Прва октава, октава хране, нормално се развија до *ми* 192. У тој тачки она аутоматски добија импулс из почетне фазе друге октаве и њен развој се наставља до *си* 12. Друга октава, тј. октава ваздуха, почиње од *до* 192 и развија се до *ми* 48,

где се зауставља. Трећа октава, тј. октава утисака, почиње од *до* 48 и прекида се на истом месту. На тај начин, седам нота прве, три ноте друге и једна нота треће октаве, представљају довршену слику рада “човечанске фабрике” у њеној првој, природној фази. Природа је припремила само један импулс, и то на уласку друге октаве, која помаже да *ми* прве октаве пређе у *фа*. Али природа није предвидела и није обезбедила други импулс који би помогао развој треће октаве и тиме допустио да *ми* друге октаве пређе у *фа*. Уколико жели да повећа производњу финих водоника у организму човек мора тај импулс да створи сопственим напорима.

Друга фаза се односи на онај рад организма када човек ствара свесни, вољни импулс у *до* 48. У почетку тај вољни импулс преноси се на другу октаву, која се развија све до *сол* 12 или чак до *ла* б и даље, уколико је рад организма довољно интензиван. Тај исти импулс омогућује развој треће октаве, то јест октаве утисака, која у том случају, достиже *ми* 12. На тај начин у другој фази рада човековог организма ми видимо потпун развој друге октаве и три ноте треће октаве. Прва октава зауставила се на ноти *си* 12, трећа на ноти *ми* 12. Ни једна од тих октава не може да се развија даље без новог импулса. Природа тог импулса не може бити онако једноставно описана, као природа првог вољног им-

пулса у до 48. Да би се схватила природа тог импулса, потребно је разумети значење *си* 12 и *ми* 12.

Снага, коју ствара тај импулс, састоји се од рада на емоцијама, њиховог преображаја и преобраћања. То преобраћање емоција затим помаже трансмутације *си* 12 у човековом организму. Било какав озбиљан раст немогућ је без таквог преображаја. Идеја трансмутације била је позната многим древним научницима, као и неким релативно новим, на пример, алхемичарима средњег века. Али алхемичари су говорили о преобраћању у алегоричкој форми, описујући трансформацију обичних метала у драгоцене. Међутим, у стварности, они су подразумевали трансформацију грубих водоника у човековом организму у фине, углавном преображај *си* 12. Уколико је таква трансформација остварена, могло се констатовати да је човек постигао оно чему је тежио; али, исто тако, могло се рећи да, за сада, преображај није постигнут и сви добијени резултати могу бити изгубљени, пошто нису ни на који начин фиксирани у човеку; штавише, такви резултати били би тековина само у области мисли и емоција. Прави, објективни резултати могу бити добијени тек кад почне преображај *си* 12.

Алхемичари, који су говорили о тој трансмутацији, полазили су управо од ње. Они ништа нису знали, или барем ништа нису говорили о природи првог вољног импулса. Ипак, све зависи управо од њега. Други вољни импулс и преображај постају физички могући тек после дуготрајних вежби на првом вољном импулсу, који се састоји у томе да се сетиш себе и пратиш утиске које примаш. На путу монаха и на путу факира рад на другом импулсу почиње пре него на првом; али пошто *ми* 12 настаје само услед првог импулса, онда рад, због непостојања другог материјала, силом прилика мора да се усредсреди на *си* 12, те често даје неправилне резултате. Правилан развој на четвртном путу треба да почне од првог вољног импулса и тек затим да пређе на други импулс у *ми* 12 и *си* 12.

Трећа фаза рада човековог организма почиње када човек изведе други свесни вољни импулс у *ми* 12 и *си* 12, када у

њему почне преображај или прелазак тих врста водоника у више. Друга фаза и почетак треће односе се на живот и функције човека број четири. За прелазак човека број четири на ниво човека број пет неопходан је значајан период преобраћања и кристализације.

Када је схваћен основни смисао таблице водоника, она истога часа открива нове одлике у раду људске машине, пре свега јасно успоставља узроке разлика између центара и одговарајућих функција.

Центри људске машине раде са различитим водоникима. То је главно што их разликује. Центар који ради са грубљим, тежим, гушћим водоником ради спорије. Центар који ради са лаким, покретљивијим водоником, ради брже.

Мисаони, или интелектуални центар је најспорији од три центра које смо до сада разматрали. Он ради са водоником 48 (у складу са трећом скалом таблице водоника).

Моторни центар ради са водоником 24, који је много бржи и мобилнији од водоника 48. Интелектуални центар не успева да прати рад моторног центра. Ми нисмо у стању да пратимо не само своје покрете, већ ни покрете других људи, ако их вештачки не успоримо. Још мање смо у стању да пратимо рад унутрашњих, инстинктивних функција нашег организма, рад инстинктивног ума који, може се рећи, чини део моторног центра.

Емоционални центар ради са водоником 12. У стварности, међутим, он ради са финим водоником изузетно ретко и у већини случајева његов рад се по интензитету и брзини мало чиме разликује од рада моторног или инстинктивног центра.

Да би се удубио у рад људске машине и схватио њене могућности човек треба да зна да, осим поменути три центра, имамо још два центра који су у пуној мери развијени и правилно функционишу; међутим, између њих и нашег обичног живота није успостављена веза.

Постојање виших центара у човеку јесте велика загонетка; то је оно скривено благо за којим од најдавнијих времена трагају људи који признају да у животу постоји тајанствено и натприродно.

Сви мистички и окултни системи сматрају да у човеку постоје више силе и способности, иако веома често тврде да те силе и способности постоје само као могућност и говоре о неопходности *развоја* сила. Право учење разликује се од других по томе што оно тврди да виши центри постоје у човеку и да су потпуно развијени.

Нижи центри су неразвијени.

И управо тај недостатак у развоју, оскудно функционирање нижих центара не допушта нам да искористимо рад виших центара.

Као што смо већ помињали, постоје два виша центра: виши емоционални, који ради са водоником 12, и виши мисаони, који ради са водоником 6.

Ако размотримо људску машину с позиције водоника, с којима раде центри, видећемо зашто виши центри не могу да се повежу са нижим.

За интелектуални центар потребан је водоник 48, за моторни – водоник 24.

Када би емоционални центар радио с водоником 12, његов рад био би повезан са радом највишег емоционалног центра. У оним случајевима када емоционални центар достигне интензитет и брзину доживљаја које даје водоник 12, појављује се привремена веза са вишим емоционалним центром, и човек доживљава до тада апсолутно непознате емоције и утиске, за чије описивање немамо ни речи, ни израза. Али у обичним условима разлика између брзине наших обичних емоција и брзине вишег емоционалног центра толико је велика да не може бити никаквог сједињавања и ми у себи не чујемо гласове који нам се обраћају и *позивају нас* из вишег емоционалног центра.

Виши мисаони центар, који ради са кисеоником 6 још више је од нас удаљен и још мање је доступан. Веза с њим могућа је само преко вишег емоционалног центра. Само у опису мистичких доживљаја, екстатичких стања, и томе слично, налазимо примере такве везе. Та стања се дешавају на бази религиозних емоција или, у кратким магновењима, захваљујући коришћењу наркотика, или у одређеним пато-

лошким стањима, као што су епилептички напади и трауматска оштећења мозга, када није лако разазнати где је узрок а где последица, тј. да ли је то патолошко стање последица ове везе или њен узрок.

Кад бисмо могли намерно, својом вољом, да сјединимо центре обичне свести с вишим мисаоним центром, то не би донело никакву корист нашем правом стању. У већини случајева, кад се појави случајна веза с вишим мисоним центром, човек губи свест. Његов мозак одбија да прими бујицу мисли, емоција, ликова идеја, које изненада надиру у њега. И уместо јасне мисли или интензивне емоције, последица такве везе, напротив, постаје савршена празнина, стање несвесности. Памћење задржава само први моменат, када је бујица похрлила у ум, и последњи, када се бујица брзо смањивала и човеку се враћала свест. Али чак и такви тренуци су препуни необичних нијанси и боја, тако да никакви осећаји обичног живота не могу с тим да се упореде. И то је све што остаје као правило од такозваних мистичких или екстатичких доживљаја, који представљају привремени спој с вишим центром. Само у изузетним случајевима дешава се да боље припремљен ум успева нешто да ухвати и задржи у сећању од свега онога што је човек осетио и спознао у моменту екстазе. Али чак и у тим случајевима интелектуални, моторни и емоционални центар памте и преносе све на свој начин, преводећи у сваком смислу нове и недоживљене осећаје на језик обичних, свакодневних осећаја. У тродимензионалним формама света они преносе ствари које стоје изван граница тих диментија; у том случају, неоспорно је, потпуно се деформише сваки траг онога што остаје у памћењу од тих необичних доживљаја. Наши обични центри, када пренесу утиске виших центара, могу да се упореде са слепим човеком који описује боје, или глумим који расправља о музици.

За успостављање сталне и исправне везе између нижих и виших центара, неопходно је регулисати и убрзати рад нижих центара.

Штавише, као што је већ помињано, нижи центри раде неправилно зато што сваки час уместо функција које им при-

падају, овај или онај од њих узима на себе функције других центара. То приметно смањује укупан рад машине и чини веома тешким убрзавање рада центара. Дакле, да би се регулисао и убрзао рад нижих центара, првостепена брига треба да буде ослобађање сваког центра од туђег, њему несвојственог рада, и његов повратак на сопствени рад, који он може да извршава боље од било ког другог центра.

Много енергије троши се на рад за којим не постоји никаква потреба и који је у сваком погледу штетан, на пример, за одржавање непријатних емоција, за изражавање тешких осећања и осећаја, за узнемиреност, бригу, неуморни рад, за читав низ аутоматских поступака од којих нема користи. Примера за ово можете наћи колико год желите. Прво, то је стална бујица мисли која вам јурца кроз главу, а коју не можемо ни да зауставимо нити потчинимо и која апсорбује невероватну количину наше енергије. Друго, сасвим непотребно стално напрезање *мишића* нашег организма. Мишићи су напети чак и онда кад ништа не радимо. Чим почнемо да радимо чак и сасвим мали и бесмислен посао, истог часа се целокупан систем мишића, неопходан за тежак и упоран рад, ставља у погон.

Када подижемо иглу с пода тиме трошимо исто онолико енергије колико би било довољно подићи с пода човека наше грађе. Ми пишемо кратко писмо и трошимо онолико мишићне енергије колико би било довољно да се напише повећи том. Али главно је што трошимо мишићну енергију стално, у сваком моменту, чак и онда кад ништа не радимо. Када шетамо, мишићи наших рамена и руку непотребно су напети; када седимо, без икакве потребе напрежу се мишићи ногу, врата, леђа, стомака. Ми чак и спавамо са напетим мишићима руку, лица и целог тела, и нисмо свесни да на такву спремност за рад који никад нећемо обавити, трошимо много више енергије, него на сав прави користан рад који обављамо у животу.

Даље, може се указати на навику да се стално разговара са свима и о свему или, ако у близини нема никога, чак и са самим собом, на навику да се даје на вољу фантазијама и

сновима; на сталну смену расположења, осећања и емоција; на велики број апсолутно непотребних ствари, за које човек сматра да је дужан да их осећа, мисли, чини или говори.

Да би се регулисао и довео у равнотежу рад трију центара, чије функције чине наш живот, треба научити да се штеди енергија коју организам производи, да се та енергија не расипа на бескористан рад и да се сачува за ону снагу, која ће постепено повезати ниже центре са вишима.

Све што је већ било речено о раду на себи, о стварању унутрашњег јединства и о преласку са нивоа човека број један, број два и број три на ниво човека број четири и даље, следи један те исти циљ. Неопходно је схватити, а то таблица водоника помаже да се то усвоји, представу о потпуној материјалности свих психичких, интелектуалних, емоционалних, вољних и осталих процеса, укључујући и најузвишенија поетска надахнућа, религиозне екстазе и мистичка открочења.

Материјалност процеса означава њихову зависност од квалитета материјала или супстанце, које ти процеси троше. Један процес захтева употребу, налик на сагоревање, водоника 48; други, пак, може да се одвија само са водоником 48 – он захтева тананију, *сагорљивију* супстанцу – водоник 24. За трећи процес водоник 24 је сувише слаб и потребан је водоник 12.

Дакле, видимо да наш организам троши различите врсте горива, потребне разним центрима. Центри се могу упоредити с машинама које раде на гориву различитог квалитета. Једна машина се може пустити у рад помоћу мазута или нерафинисане нафте. Другој је потребан керозин; трећа не може да ради на керозину – потребан јој је бензин. Фине супстанце нашег организма могу се окарактерисати као супстанце с различитом температуром сагоревања, а сам организам може се упоредити са лабораторијом, у којој се производи гориво различите снаге, потребно за различите центре и које се производи од различитих сировина. На несрећу, нешто у тој лабораторији није у реду. Силе које управљају

дистрибуцијом горива често греше, и зато центри добијају гориво које је слабо или које сувише лако плане. Осим тога, велики број произведених материја троши се некорисно; на- просто исцури, нестане. Уз то, у лабораторији се веома често дешавају експлозије, које у једном трену униште све гориво припремљено за сутрадан, а можда и за дужи период. Те експлозије су у стању да нанесу фабрици непоправљиву штету.

Треба нагласити да током дана организам нормално производи све супстанце, неопходне за сутрадан. Често се дешава да се све те супстанце троше у случају некакве непотребне и, по правилу, непријатне емоције. Рђаво расположење, узнемиреност, очекивање непријатности, сумња, страх, осећање љутње, беса – свака од ових емоција, када достигне одређени интензитет, у стању је да, рецимо, за пола сата или чак за пола минута апсорбује све супстанце припремљене за сутрадан.

Једна једина искра гнева или неке друге страсне емоције може да разнесе све супстанце припремљене у лабораторији и да човека остави опустошеним на дуго, а кожда чак и заувек.

Сви психички процеси су материјални. Нема ни једног процеса који не захтева утрошак одређене, њему адекватне супстанце. Ако та супстанца постоји – процес се довија. Када се супстанца исцрпи, процес се зауставља.

ПРИЛОГ

Постоје неке ствари о којима бих желео да говорим, јер ако њих не схватите, нећете моћи да схватите ни много тога другог.

Најпре треба да кажемо нешто о школама, о принципима и методама њихове организације и рада, између осталог и о школским правилима, а затим бих желео да се задржим на историји нашег рада. Ускоро ћете моћи да прочитате почетак књиге коју сада пишем. Њен наслов ће бити *Фрагменти непознатог учења*. (У потрази за чудесним). У њој говорим о томе како сам се упознао са овим системом и како се одвијао наш рад.

Више пута сам вам поновио да нико не може да ради сам, без школе. Сада вам већ мора бити јасно да група људи која донесе одлуку да ради самостално, никуда неће стићи пошто ти људи не знају куда да иду и шта да раде. Зато се нама постављају два питања: прво питање – шта је то школа и, друго, за нас најважније питање – да ли је наша организација та школа.

Постоји много различитих школа. Већ сам помињао четири пута: пут факира, пут монаха, пут јогина и четврти пут. Према овој класификацији школе се такође деле на четири групе: школе факира, религиозне школе или манастири, и школе четвртог пута.

Даље: шта је то школа? У целини, школа је место где човек може нешто да научи. Има школа у којима се уче језици, музика, медицина. Али оне школе о којима ја сада говорим, нису предвиђене само за изучавање неких предмета. У њима човек добија могућност да постане другачији. Те школе, осим предавања знања, помажу да се промени живот; у супротном, оне би биле само обичне школе. Знање је неопходно, али треба да га даје онај који га је примио, прешавши

исти пут. Зато човек, који би могао да води школски рад, мора и сам да дође из школе: он треба да буде повезан са школом или, у најмању руку, морао је у прошлости да добије од ње одређена упутства. С оним који је сам себе прогласио руководиоцем групе или ко је изабран на то место, никуда нећемо стићи.

Осим тога, школе се разликују по свом нивоу. Постоје школе у којима се човек бр. 1, 2 и 3 учи да буде човек број 4 и да стиче знања неопходна да се таква промена деси. У школама следећег нивоа човек бр. 4 учи да буде човек бр. 5. Нема потребе да се говори о даљим нивоима: они су сувише далеко од нас.

Сада се јавља једно занимљиво питање: можемо ли ми себе да назовемо школом? У извесном смислу – да. Ми стичемо одређена знања и истовремено учимо да мењамо своје биће. Али у вези с тим желим да кажем да смо, почевши рад у Петербургу 1916. године, схватили да школа у пуном смислу речи треба да се састоји из два ступња, другим речима, у њој морају постојати два нивоа: на првом нивоу човек бр. 1, 2 и 3 учи да буде човек број 4.

На другом – човек бр. 4 учи да буде човек број 5. Ако у школи постоје оба нивоа, школа поседује велике могућности зато што таква двострука организација може дати разноврсније искуство, убрзати рад, учинити га ефикаснијим. Према томе, ако у одређеном смислу можемо себе да назовемо школом, правилније би ипак било да тај термин употребљавамо у вези са већим организацијама.

Шта школу чини школом? Пре свега, разумевање принципа школског рада и нарочите врсте дисциплине повезане с поштовањем одређених правила. Када људи долазе на предавања, треба им рећи да су дужни да се придржавају школских правила. Једино под тим условом биће примљени у школу и добити одређена знања. Поштовањем тих правила или услова они дају своју прву уплату.

Прво правило, које сам чуо, састојало се у томе да сам био дужан да не пишем ни о чему што сазнам. Касније ћу вам рећи шта сам на то одговорио и на који начин је тај про-

BLEM био решен. Према том правилу, не можете ништа да пишете без дозволе човека који води рад, од кога сазнајете оно о чему намеравате да пишете. Ако, пак, добијете дозволу да пишете, неизоставно морате навести од кога сте сазнали одређене идеје и који је њихов извор.

Када објавим *Фрагменте...* ви ћете такође моћи да пишете. Али за сада, док књига није објављена, немате право да то чините. После објављивања књиге овај услов ће бити укинут, али никако пре тога.

Постоји још једно правило: не треба да причате. То значи да идеје које добијете у школи не смеју бити предмет обичног брбљања, уколико то нема некакав циљ. Ако, пак, с људима који не припадају школи, разговарате с одређеним циљем, свакако сте дужни да budete опрезни и да не причате превише. Треба да имате на уму да за све, што људи чују, треба и да платите. То је принцип рада и ви немате право да поверавате другима идеје за које они не плаћају; штавише, нико и не очекује од њих да платите. Боље је да у сваком конкретном случају тражите дозволу да нешто кажете.

Сада желим да вам нешто кажем и о једном правилу, које је било уведено у групама, налик на нашу. Морам да вам објасним како је оно настало, али најпре ћу вам укратко изложити историју нашег рада. С овим учењем сам се упознао 1915. године у Русији. Тада је у Москви постојала група којом је руководио Г. И. Гурцијев, човек грчко-кавказског порекла који је у Русију дошао из Централне Азије. Радећи у тим групама, ја сам веома много научио, али сам их 1918. године напустио зато што су, по мом мишљењу почеле да одступају од већине најважнијих принципа, који су првобитно чинили основу њиховог рада. Убрзо после мог одласка већина чланова групе такође се растала са Гурцијевом. С њим су остала само четири човека.

Поново сам срео Гурцијева 1920. године у Константинопољу и опет сам покушао да радим с њим, али сам веома брзо схватио да је то немогуће. Почетком 1922. године, када сам већ живео у Лондону, Гурцијев је дошао код мене и испричао ми о својим плановима да започне рад у Енглеској или

Француској. Нисам превише веровао у могућност остварења његових планова, али сам ипак решио да направим последњи експеримент и обећао сам му помоћ у организацији рада. У то време већ сам водио групе у Лондону. После извесног времена Г. је започео рад у Француској. Прикупљао сам за њега новац, и неколико мојих ученика отишло је у Фонтенбло, у замак који је он стекао њиховим новцем. Лично сам неколико пута одлазио тамо све док крајем 1923. године нисам увидео да у Фонтенблоу ништа не иде онако како би требало. Тада сам решио да се дефинитивно растанем са Г.

Ако ме питате шта се тамо дешавало, рећи ћу вам само једно, што је већ само по себи било довољно да све уништи. У то време Г. се већ био одрекао већине принципа којима нас је учио у Русији, нарочито принципа избора људи и њихове припреме за рад. Почео је да прима људе који нису имали никакву припрему, давао им је власт, допуштао им да причају о раду, и томе слично. Било ми је јасно да сваког часа све може да се сруши и зато сам се растао са Г., како бих спасао рад у Лондону.

У јануару 1924. године рекао сам својим ученицима у Лондону да сам прекинуо све везе са Г. и његовим групама и да намеравам да наставим рад независно од њега, онако како сам радио 1921. године. Предложио сам им да одаберу: да остану са мном, да следе Г., или да сасвим напусте рад. Истовремено, за оне који су остали са мном увео сам ново правило, које се састојало у томе да нико није смео да говори о Г. или да расправља о узроцима пропасти рада у Фонтенблоу. Увео сам то правило зато што сам хтео да спречим фантазирања. Пошто нико ништа конкретно није знао о ономе што се догађало у Фонтенблоу, сви разговори на ту тему били су чиста измишљотина или преношење злонамерних сплетки, које су потицале од нових следбеника Г., које по мом мишљењу није требало укључивати у рад. Рекао сам да ако неко жели да сазна нешто у вези с тим, може да се обрати непосредно мени.

Ово правило важи и сада, нико га још није укинуо, али људи још нису схватили његов смисао. Налазили су за себе

свакаква оправдања, а често су чак изјављивали да се то правило односи на све сотале, али да с њима нема никакве везе. Треба да знате да су сва правила усмерена на самосећање. Свако правило, прво, има конкретан циљ, друго – помаже самосећању. Нема правила која не доприносе самосећању, иако, сама по себи, она могу бити уведена с другим циљем. Без правила нема рада. Ако човек не схвата колико су правила важна, он се лишава могућности које даје школа.

Питање. Зашто сте рекли да не треба говорити о систему, а да се при томе не помене где је то знање стечено?

Одговор. Говорити о систему а не навести извор информације било би исто што и крађа. Као када позајмљујете идеје из неке књиге, а не помињете њен наслов. С мојим књигама то се често догађа: људи стално из њих краду идеје.

П. Колико дуго је школа постојала у Москви?

О. Што се тиче Москве, школа је у њој постојала неколико година.

П. Да ли је та школа била велика?

О. Не може се рећи да школа постоји на неком одређеном месту. Она се раније налазила у Централној Азији. У вези с тим колико дуго је школа постојала пре тога, има основа за претпоставку да је у датој форми и на датом језику школа била основана почетком деветнаестог века.

П. Претендује ли ово учење на везу са езотеријским знањем?

О. Неоспорно, иначе оно не би имало смисла. У основи сваке школе налази се друга школа, у супротном, имали бисмо посла са вештачком конструкцијом.

П. Према томе, то је нераскидива линија?

О. Да, иако не можемо у потпуности да је пратимо. Може се само уочити извесна веза идеја и терминологије. Та школа је дошла са Истока, али она користи европску терминологију. У области терминологије, она је очигледно повезана преко руског масонства деветнаестог века с неким ранијим ауторима на пример, с доктором Флудом.

П. Обећали сте да ћете нам објаснити у ком смислу се наша група може назвати школом.

О. Мислим да сам већ одговорио на то питање. Стабилне су само школе са два нивоа. Свака друга – данас може бити школа, а сутра – не, као што се и десило у Москви. Осим тога, говорио сам да организација, која за некога представља школу, за неког другог то и не мора да буде. Много зависи од односа сваког појединог човека према школи и од његовог сопственог рада.

П. Ако школе представљају жива бића, зашто онда умиру?

О. На шта мислите када кажете да је школа – живо биће? Изражавате се неодређено и не баш сасвим јасно. Али ако вас схватамо буквално, онда је сасвим очигледно зашто школе умиру. Све живо пре или касније умире. Ако људи умиру, онда и школе морају умирати. Већ сам говорио о томе да су школи неопходни одређени услови. Поремећај тих услова доводи до уништења школе. Када би у Кантону или Вансје-ну постојале школе, оне би сада могле бити уништене и прекинуле би своје постојање.

П. Идеје остају?

О. Идеје не могу да лете. Идеји је потребна људска глава. Школе се не састоје из идеје. Ви све време заборављате, да нас школа учи да усавршавамо своје биће.

П. У прошлости никакве идеје нису записиване?

О. Можда и нису, али идеје могу бити забележене у различитим формама, тако да их нико не може разумети без објашњења упућених људи или без промене бића. Узмите Јеванђеља: она су шифрована. Да би се дешифровала треба имати кључ. Иначе се претварају у обично приповедање, сумњиво са историјског становишта, а често на људе врше негативан утицај.

П. Може ли систем дати кључ за разумевање Јеванђеља?

О. Неке кључеве. Тешко да се може очекивати да добијете све кључеве одједном. Многи од њих долазе тек са променом бића: знања су понекад недовољна. Опет заборављате на биће. Промена бића означава везу са вишим центрима. Виши центри могу да схвате многе ствари које су обичним центрима недоступне.

П. Да ли се школе развијају саме по себи?

О. Шта под тим подразумевате? Ако се ваше питање односи на порекло школа, тешко да је могуће назвати их само-развојним зато што једна школа неизоставно треба да израста из друге.

П. Може ли нека школа да достигне виши ниво, него што је онај из кога је настала?

О. Да, ако ради у складу са методама и принципима реалног школског рада. Тада школа може да се развија. Али не заборављајте да ниво школе зависи од нивоа бића људи који се у њој налазе.

П. Рекли сте да је о томе како се можемо спасти могуће сазнати само од оних који су се и сами спасли?

О. Апсолутно тачно, говорио сам о томе када сам навео алегорију са тамницом. То управо и значи да једна школа треба да има свој почетак у другој.

П. Могу ли сви који се налазе у школи да се преобразе из човека бр. 4 у човека бр. 5, или таква могућност постоји само за малобројне?

О. У принципу, никаквих ограничења нема. Али морате знати да између човека бр. 4 и човека бр. 5 постоји огромна разлика. Човек број 4 – то је човек који је стекао стално тежиште, али у свему осталом он се ни по чему не разликује од других људи. Човек број 5 је нешто сасвим друго. Он поседује јединство, има стално “ја”, њему је својствено треће стање свести, то јест, самосвест. То значи да је он пробуђен, да може увек кад му је потребно да се сети себе, да у њему функционише виши емоционални центар, што ће му пружити многе нове могућности.

П. Према томе, треба тежити томе да се постане човек бр.5?

О. Најпре треба мислити о томе како да постанете човек бр. 4, иначе све то неће бити ништа друго до фантазирање.

В. Човек бр. 4 има мање “ја”?

О. Можда има чак и више, али уме боље да их контролише.

П. Првенствени циљ, који саветујете да га себи поставимо, састоји се у потпуном престанку емоционалног живота?

О. Не, напротив, емоционални живот је веома важан. Систем говори о отклањању негативних емоција. Негативне емоције су стања између нормалности и лудила. Човек, чије се тежиште налази у негативним емоцијама, не може се назвати здравим. Он није у стању да се развија. Он најпре мора постати нормалан.

П. Поставио сам питање о престанку емоционалног живота зато што сте говорили да су све наше емоције потенцијално негативне.

О. Потенцијално – да, али то не значи да све оне постају негативне. Емоционални центар је најважнији за наш развој. Постоје многе ствари које се могу схватити само помоћу емоционалног центра. Интелектуални центар је веома ограничен, он нас никуда неће одвести. Будућност припада емоционалном центру. Ипак, треба знати да се у стварности негативне емоције не налазе у емоционалном центру. За њих је одговоран неки вештачки центар, и управо то ће нам и дати шансу да их се ослободимо. Кад тај центар не би био вештачки, већ прави, апсолутно не би било шансе да се ослободимо негативних емоција, зато што бисмо тада од њих имали некакву корист. Тај вештачки центар настао је услед дуготрајног неправилног рада машине. Он не доноси никакву корист. Зато се негативних емоција можемо ослободити, пошто оне не служе никаквом корисном циљу.

П. То значи да нико не користи правилно свој емоционални центар?

О. Зашто тако мислите?

П. Рекли сте да немамо позитивних емоција?

О. Позитивне емоције су нешто сасвим друго – оне припадају вишем емоционалном центру. Човек бр. 5 поседује позитивне емоције. Премда све наше емоције, као што сам рекао, могу постати негативне, то ипак не значи да ће свака емоција неизоставно постати управо таква. Истовремено, на наше емоције се не треба ослањати све дотле, док живимо у сну и не можемо да контролишемо себе. Али ако постепено почнемо да се будимо и стичемо контролу, емоције ће постати стабилније.

П. Да ли школа страда, ако један од ученика не поштује неко правило?

О. То зависи од тога колико је то правило важно. Кршење правила може довести до уништења школе. Или човек, који руководи школом, може да је затвори уколико се нека правила не поштују.

П. Рекли сте да је школа која садржи два нивоа ефикаснија. Како је један њен део повезан са другим?

О. То се може разумети само у пракси. Школа, у којој постоје оба ступња, поседује далеко веће могућности.

П. Постоји ли овај систем у другим европским земљама?

О. Ништа о томе нисам чуо.

П. Да ли живот у комуни има некакве везе са организацијом школа?

О. Зависи о каквој комуни је реч. На пример, пре извесног времена у Русији су постојале такозване Толстојевске колоније. Већини тих колонија десило се једно те исто. Људи би одлучили да живе заједно, купили земљу, итд. После три дана почели би да се свађају и све то на крају није водило ничему.

П. Мислим на групу људи који живе у истој кући.

О. То зависи, пре свега, од тога ко је организатор такве комуне. Ако је људи сами организују, она нема смисла. Али ако је организује школа у складу са одређеним правилима, у неким случајевима то може бити корисно.

П. Да ли човек који организује школу има власт?

О. Он преузима на себе одговорност и зато мора да има власт.

П. Одакле потиче та власт?

О. Из његовог знања, његовог разумевања и његовог живота.

П. Да ли је боље уопште не започињати рад по систему, него започети га па напустити?

О. Ако сте почели нико вас не може омести, осим вас самих.

П. Како се то слаже с вашим речима о томе да нема никаквих гаранција?

О. Све зависи од вашег сопственог рада. Како ја могу да гарантујем да ћете ви радити?

П. Али услови за рад ће остати исти? Мислим, ако човек ради сам.

О. Да, ако не дође до историјских догађаја који не зависе од нас. Живимо у немирно време. Што се тиче гаранција: све што добијамо зависи од наших сопствених напора. Најпре треба да радим на сопствени ризик. После извесног времена човек одједном примећује: “Сада сам код себе уочио то и то. Раније тога није било.” “Уочио сам још и ово. Ни тога раније није било.” На тај начин се постепено стиче сигурност.

П. Мислим да нема никаквих гаранција ни у вези с тим колико људи објективно могу да вреднују сопствено искуство? Познато је да човек илузије може сматрати реалношћу.

О. Да, то се веома често дешава. Али ако будете имали на уму све што вам је речено, научићете да правите разлику.

23. септембар 1937. године

БЕЛЕШКА О ПИСЦУ

Петар Демјанович Успенски, рођен 1878. у Москви, умро је тачно пре шездесет века, 1947, а његове књиге се и даље купују и читају. Шест његових књига: *Необичан живот Ивана Осокина*, *Tertium Organum*, *Нови модел универзума*, *Психологија могуће еволуције човечанства*, *У потрази за чудесним* и *Четврти пут* сваке се године штампају на руском и енглеском језику у тиражима који превазилазе неколико десетина хиљада примерака.

Преведене су на француски, немачки, шпански и друге језике, између осталог и на српски језик, па су неке од њих и на тим језицима доживеле више од једног издања. Истовремено, његово учење, које ученици Успенског називају “Радом” или “Системом”, као и сам учитељ, фактички остају непознати. Према речима самог Успенског, Систем се не може изучавати из књига; кад би то било могуће, не би биле потребне школе. Што се самог Успенског тиче, он је био убеђен да је проживео свој живот “пре” – у ограниченем смислу људског разумевања. У својој краткој аутобиографији је написао: “Године 1905, током месеци штрајкова и нереди који су се завршили оружаном побуном у Москви, написао сам роман, грађен на идеји вечног повратка.” Шест година касније, у књизи *Нови модел васионе*, он је спојио три димензије простора са три димензије времена: “Тродимензионалност је функција наших чулних органа. Време је оно што ограничава органе наших чула. Шестодимензионални простор је реалност, свет какав јесте. Ми смо једнодимензионални у односу на Време: Пре – Сада – После, ми време називамо нашом четвртом димензијом, несвесни, заправо, да мора постојати линија пете димензије, перпендикуларна линији времена, Линија вечности... Вечност се може представити у виду бесконачног броја завршених времена...”

Роман, који је Успенски написао 1905. године кад му је било 27 година, објављен је на руском десет година касније под насловом *Кинемадрама*. Без обзира на то што је преведен на енглески двадесетих година, остао је у рукопису све до последње године живота Успенског, када га је издао под називом *Необичан живот Ивана Осокина*. Време објављивања чини нам се важним пошто се у роману тврди да је знање о претходном животу – велика тајна која се разоткрива човеку само једном. За човека који зна тајну, вечни повратак није вечнији; преостаје му да проживи још неколико живота, можда само један или два, „да би избегао замку која се зове живот”. Чаробњак, потпуно измишљен јунак у роману, каже Ивану Осокину: “Човеку може бити дато само оно што он може да искористи, и он може да искористи само оно ради чега је нешто жртвовао. Зато, ако човек жели да стекне знање или нове способности, мора да жртвује нешто друго, оно што му је у том моменту важније. Штавише, он је у стању да добије тачно онолико, колико је дао. Не можете имати резултате без узрока. Својим одрицањем од нечега ви стварате узроке... Сада је питање шта жртвовати и како жртвовати. Ви кажете да немате ништа. То није сасвим тачно. Имате свој живот. И можете да га жртвуете. То је веома мало пошто сте у сваком случају хтели да га одбаците. Уместо тога, дајте га мени и ја ћу видети шта се с вама може учинити... Ја нећу тражити цео ваш живот. Довољно ми је двадесет или, чак, петнаест година... Кад оне прођу, можете да искористите своја знања за самог себе.”

Успенски је правио разлику између обичног знања и “важног знања” чак и кад је био гимназијалац, а са осамнаест година стицање „важног знања” постало је главни циљ његовог живота. Зато је почео да пише и много је путовао – по Русији, Истоку, Европи. Године 1907. он је “открио теозофску литературу...” “Она је снажно утицала на мене, иако сам одмах увидео њену слабу страну... она није имала продужетак, али ми је отворила врата у нови и пространији свет. Открио сам идеју езотеризма... и добио нови подстицај за изучавање ‘виших димензија’”. Године 1909. Успенски се пре-

селио из Москве у Петербург, где је наставио изучавање окултне литературе и одржао предавања о картама Тарот, Јоги и натчовеку. Зборник чланака на ове теме и књига *Симболизам Тарота*, објављени су 1913. године, али главни његов рад из тог периода била је једна друга књига – *Tertium Organum*, која је угледала свет 1912. године.

Књига *Tertium Organum* одмах је оцењена као дело *magnum opus*. Клод Брегдон је у уводу за енглеско издање написао: “Назвавши књигу *Tertium Organum*, Успенски нам је у једном потезу представио ону невероватну смелост која је карактеристична за његову мисао... У суштини, тај наслов каже: ‘Ево књиге која ће изнова преуредити постојеће знање’. Аристотелов *Органон* формулисао је законе по којима долази до мишљења субјекта; Беконов *Novum Organum* – законе по којима се може одвијати разумевање објекта; међутим, Треће Правило Мисли постојало је и пре прва два, а непознавање његових закона не оправдава кршење тих закона. Од тада, *Tertium Organum* ће усмеравати човекову мисао и руководити њоме.”

У то време циљ Успенског постао је јаснији – наћи езотеричку школу, коју би могао да следи, наћи пут који би се могао прећи корак по корак – не ону школу коју је чаробњак предложио Ивану Осокину, у којој човек треба да жртвује још пре него што може да почне, пре него што може да сазна да ли та школа заиста поседује оно „важно знање” које он тражи. Поново се упутио на Исток, и у Индији и на Цејлону открио школе које су га веома заинтересовале, али које ипак нису биле оно што је он тражио. Одлучио је да настави своја трагања на муслиманском Истоку, углавном у руској Централној Азији и у Ирану, али то му није пошло за руком, јер га је зауставио Први светски рат, који је започео у августу 1914. године. Његов повратак у Русију у ратним условима, претворио се у дуго путовање преко Лондона, Норвешке и Финске. Стигао је у Петербург у новембру 1914. године, где је почетком 1915. одржао предавања, заснована на материјалу путовања по Индији и Цејлону. На предавањима *Проблеми смрти* и *У потрази за чудесним*, присуствовало је

више од хиљаду људи. Касније су се многи слушаоци његових предавања срели с њим или су му писали. (По свој прилици, он је могао да оснује сопствену “школу” да је успео да нађе компромис са својим поштењем и моралном чистотом, који су га одликовали током целог његовог живота). После Ускрса кренуо је у Москву, где је опет држао предавања; два човека међу његовим слушаоцима обавестила су га да постоји локална група која се бави окултним истраживањима. Преко њих је Успенски упознао Гурџијева. У првој глави књиге *У потрази за чудесним*, Успенски је пренео неке од својих разговора са Гурџијевом, које су водили током прве недеље познанства. Из тих разговора се види да су ти сусрети личили на разговоре учитеља и ученика. Види се и то да је Гурџијев прихватио Успенског као мислиоца и писца нимало осредњег значаја.

Пре него што ће ступити у групу Гурџијева, Успенски је објавио да, пошто је писац, он мора да има слободу у избору онога о чему ће писати, а о чему неће. Он није могао да обећа да ће држати у тајности све што је могао да научи од Гурџијева; штавише, он је више година радио на проблему простора и времена, виших димензија, на идеји езотеризма и томе слично, и зато ће му бити веома тешко да касније одвоји оно што ће рећи Гурџијев, од онога што сам већ поседује и што услед тога може да створи његов мозак. Договорили су се да Успенски неће написати ништа, а да при томе у потпуности не разуме оно што ће писати, и 1921. године у Константинопољу, управо пред одлазак Успенског у Енглеску, Гурџијев му је дао пуну слободу да пише о свему што се тицало учења и система.

Успенски је највероватније почео да пише о тим темама убрзо по свом доласку у Лондон, зато што је прва варијатна књиге *Фрагменти непознатог учења* датирана “1925, Лондон”. Међутим, Успенски се већ упознао са Г. Р. С. Мидом, и када је сазнао да је наслов једне од Мидових књига *Фрагменти заборављене вере*, схватио је да ће морати да промени наслов. (Без обрзира на то, када су главе из те књиге читане у његовим групама у Лондону, увек се говорило да су “из

фрагмената”). Он је и даље радио на тексту, када је у септембру 1939. године почео Други светски рат; чак и у том случају мора изгледати као обична жртва то што се он током живота није бавио објављивањем свог плодног рада. Фактички, после три године рада са Гурџијевом, Успенски је објавио само оне књиге које је написао раније: *Необичан живот Ивана Осокина*, *Нови модел Вационе*, и баш ништа од онога што се односило на Систем. Све три књиге о Систему и Раду објавила је жена Успенског тек после његове смрти – *Психологија могуће еволуције човечанства*, *У потрази за чудесним: Фрагменти непознатог учења* и *Четврти пут*.

После недеље када се сусрео са Гурџијевом у Москви Успенски је требало да се врати свом послу у Петербургу и већ је била јесен када је Гурџијев стигао у Петербург. Успенски је представио Гурџијева својим групама, и у Петербургу је почело представљање Система и практично изучавање метода развоја које је трајало готово целе три године током рата и револуције. Успенски је необично јасно опажао савремену ситуацију пошто је узимао у обзир не само оно значење које су догађаји имали у прошлости, већ и оно које ће имати у будућности. Историја, говорио је он, није само историја прошлости, већ је, исто тако, и историја будућности. У фебруару 1917. године он је говорио Гурџијеву о сврсисходности одласка из Русије и о томе да треба сачекати крај рата у некој неутралној земљи, али као одговор није добио ништа одређено, од чега би могао да крене у својим поступцима. То је, фактички, био последњи долазак Гурџијева у Петербург пошто су се револуција и абдицирање са престола Николаја Другог десили месец дана касније. “Март 1917. године је крај руске историје”, забележио је Успенски. Пред револуцију Гурџијев је отпутовао из Москве на Кавказ, али је замолио Успенског да настави рад у групама у Петербургу до Ускрса, када ће се, како је обећао, он вратити. Недељу дана после Ускрса стигао је телеграм да ће Гурџијев доћи у мају. Тај, за Успенског најтежи период завршио се јунским телеграмом из Александропоља: “Ако желите да се одморите, дођите код мене.”

Одмор је потрајао само две недеље. Последњих шест недеља лета 1917. проведено је у Јесентукама (град у Ставропољском крају, бањско место с лековитим водама), где је Гурцијев изнео план целокупног рада групе, у којој је требало да буде само дванаест људи, као што је то описано у седамнаестој глави књиге *У потрази за чудесним*. Све се изненада променило када је Гурцијев објавио да се група распушта и да се прекида сваки рад; Успенски признаје да је његова вера у Гурцијева почела да се колеба управо од тог тренутка. После неколико месеци, у фебруару 1918. године, свим члановима московске и петербуршке групе Гурцијев је послао циркуларно писмо с потписом Успенског, којим их позива да дођу заједно са себи блиским људима у Јесентуке због рада с Гурцијевом. Дошло је око четрдесет људи. Успенски је већ видео да је у природи и правцу рада Гурцијева дошло до промене и да, ако остане с њим, неће ићи у оном правцу који је постојао на почетку. Пре сусрета са Гурцијевом, Успенски је знао прилично о принципима и правилима езотеричких школа, и било му је јасно да када ученик није сагласан са својим “гуруом” преостаје му само један излаз – да оде. Успенски је изнајмио засебну кућу у Јесентукама и наставио да ради на својим књигама. Успенски никада није био човек који говори без неке преке потребе, те осталима није објаснио свој поступак. Међутим, двадесет година касније, после упорног заптикивања на једном од сусрета у његовим групама у Лондону, он је објаснио разлог свог растанка с Гурцијевом: “Када сам срео Гурцијева почео сам да радим с њим на основу одређених принципа које сам могао да схватим и прихватим. Он је рекао: “Прво, не треба ничему да верујете, а друго – не треба да радите ништа од онога што не разумете.”

Зато сам га прихватио. После две или три године увидео сам да је пошао против тих принципа. Он је захтевао да људи прихватају оно чему не верују и да чине оно што не разумеју. Зашто се то догодило – не могу да понудим ни једну теорију.” Гурцијев је отпутовао из Јесентука с неколицином људи у августу 1918. године. Потом ће Успенски у књизи *У потрази за чудесним* написати:

“Решио сам да отпутујем у Јесентуке, али нисам желео да кренем пре Гурцијева. У том смислу имао сам чудан осећај. Желео сам да сачекам до краја, да учиним све што је од мене зависило, како бих касније могао себи да кажем да нисам допустио ниједној могућности да ми промакне. Било ми је веома тешко да се одрекнем идеје о раду са Гурцијевом. Морам признати да сам се осећао веома глупо. Нисам отпутовао у иностранство онда, када је то било могуће, како бих могао да радим са Гурцијевом, а испало је да сам се растао с њим и остао с болшевицима.”

Последњих десет страница књиге *У потрази за чудесним* даје веома кратак преглед о томе како је Успенски започео независан рад према оним смерницама које су имале петербуршку групу. У Константинопољу 1920. године многе људе су привукла његова предавања, али када је после неколико месеци из Тифлиса стигао Гурцијев, Успенски се и даље надао заједничком раду с њим и препустио му је своје групе. Настале су исте тешкоће, каквих је било и у Јесентукама, и у августу 1921. године Успенски је отишао у Лондон, где је опет почео самосталан посао. Гурцијев је стигао у Лондон 1922. године, после трећег и четвртог неуспешног покушаја да у Берлину и Дрездену у оснује *Институт за хармоничан развој човека*. Успенски га је представио у својим групама и помогао му да прикупи новац за отварање свог института у Француској. Тако је скупљена значајна сума новца и Гурцијев је могао да купи историјски замак Пријере на Авону, близу Фонтенблоа. Ту је 1922. године отворио свој институт.

Успенски је сматрао да је рад у Пријереу веома занимљив, али није прихватио позив Гурцијева да оде и живи тамо пошто није разумео правце рада и осећао је елементе нестабилности у организацији Института. Ипак, он је био у Пријеру оног дана када је Гурцијев с неколицином ученика одлазио у Америку, што је Успенског веома подсетило на одлазак из Јесентука 1918. године. Вративши се у Лондон, Успенски је објавио да ће се од сада његов рад одвијати апсолутно самостално.

Забелешке, сачињене на сусретима Успенског од 1921. до 1947. године, чине основни део рукописа који су поклоњени библиотеци универзитета у Јелу. *Четврти пут* чине дословно пренети одломци тих рукописа, али потребно је још неколико томова да би се оне обухватиле у потпуности, чак и без обзира на то што је изврстан број страница изгубљен откад је ова књига објављена 1957. године.

Успенски никоме није допуштао постављање питања о Гурџијеву, осим ако она нису била неопходна за разумевање природе школе и четвртог пута – његових принципа, правила, метода и порекла. Следећи разговор се одиграо на сусрету 4. новембра 1937. године.

Успенски: Гурџијев ми је дао много нових идеја, за које нисам знао, и дао ми је систем, који раније нисам познавао. Знао сам о школама зато што сам путовао и тражио их 10 година. Он је имао необичан и потпуно нов систем. Неки његови фрагменти могу се понегде наћи, али они нису повезани и спојени, као у Систему. А неке ствари, нарочито оне које се односе на психолошку страну, биле су потпуно откривење. И у разним другим правцима такође. За мене је то био значајан доказ да тај систем није нешто што човек може да сретне сваки дан. Већ сам стигао да се упознам са прилично много школа те могу о томе да судим.

Питање: Никада нисте питали Гурџијева о пореклу система?

Успенски: Сви смо га питали по 10 пута дневно и сваки пут смо добијали различите одговоре.

Питање: Да ли сте питали Гурџијева зашто је давао различите одговоре?

Успенски: Да.

Питање: Шта вам је одговорио?

Успенски: Одговорио је да никада није давао различите одговоре.

Питање: Да ли сте некада зажалили што сте уопште срели Гурџијева?

Успенски: Никада. Зашто бих? Веома много сам од њега добио. Увек себи одајем признање што сам га после првог

сусрета питао кад могу да га видим поново. Да га нисам питао, не бих сада овде седео.

Питање: Али ви сте написали две изванредне књиге.

Успенски: То су биле само књиге. Ја сам желео више. Желео сам нешто за себе.

Питање: Одакле потичу школе од којих је потекла школа Гурџијева?

Успенски: Јасно је да је то однекуд из централне Азије. Али шта је тамо било, ја не знам. Гурџијев је дао неколико описа, и један од њих је био веома занимљив и могућ. Треба да разумете ситуацију: после Револуције нестала је могућност да се отпутује у ту земљу. Када би живот био нормалан, ја бих отишао тамо и покушао да нађем ту школу, али због оног што се тамо десило, није било никакве шансе да се тамо оде. А можда је сада све то нестало. Једна од школа, коју је он описао, била је поред Кашгара у кинеском Туркестану. Али у међувремену је тамо био рат и можда сада од школе није остало ништа, ако је уопште и било школе.

Успенски је једном рекао да је установио да има у рукама почетке школе, али да, рекло би се, он сам није тражио такву одговорност. Он је људима који су желели да дођу на његове сусрете говорио да нема гаранција да ће пронаћи оно што траже и да ће добити очекиване резултате. Он је све упозоравао да је четврти пут скопчан с великим опасностима и ризиком зато што овај Систем оставља човеку много слободе. Свест и воља не могу бити створени у систему ограничења.

У ретроспективи, дуг период од 1924. до 1934. године, када Успенски није допуштао раду да се развија, био је повезан, може бити, с његовим схватањем принципа школског рада, од којих се један састоји у томе да се обучи знатан број људи који би могли да преузму на себе део одговорности за новајлије, чији се број непрестано повећавао. Када је 1934. почело ширење, Успенски је написао низ уводних предавања, која су се могла читати у новим групама. Захваљујући класичној дисциплини питања и одговора, придоднице су могле да открију релативност свог разумевања и то како се оно може проширити ако се следе предложена упутства.

Новајлије су унапред упозораване на услове које ће морати да прихвате: о ономе што чују не треба да причају својим рођацима или пријатељима, учење се неће наплаћивати, најмање пет предавања је потребно да човек закључи жели ли да настави или не. Соба, у којој су се окупљале групе, могла је да прими око педесет људи, и то је стварало осећање заједничког труда, које је било необично за људе који се међусобно нису познавали. Постојало је и додатно осећање блискости са Успенским. По свој прилици, најзначајније на сваком сусрету била је неочекивана новина онога што би човек чуо, без обзира на то колико дуго је тамо долазио.

Питања су могла да обухвате целокупну област људских знања и интересовања, а онај који пита могао је да буде изузетно добро обавештен о предмету свог питања, међутим, одговор Успенског увек је садржао нешто ново.

Проширивање рада није било повезано с новим захтевима; оно је обезбедило настанак великог броја могућности и допринело је побољшању организације. Године 1935, на 20 миља од Лондона купљени су кућа и фарма: ту су се настанили неки од старих ученика Успенског, а крајем недеље, током викенда, створили би се и услови за практичан рад групе од сто људи. У Лондону је 1938. године нађена једна већа кућа; у кући се налазила радионица у коју је могло да се смести 300 људи. Куповина ове куће омогућила је оснивање Историјско-психолошког друштва, што је раду дало спољну форму, а вратима – бакарну плочицу. Статут, циљеви и организација Друштва, које је срочио Успенски, представљају веома занимљив документ. У једној верзији Фрагмената 1926. године, он је написао:

“Систем чека своје раднике. У њему нема такве мисли и тврдње, који не би захтевали или допуштали даљи развој и усавршавање. Али на путу обучавања људи за овај посао постоје велике тешкоће, пошто је уобичајено интелектуално изучавање система сасвим недовољно, и веома мало људи од оних који су способни да раде по датој методи, пристаје да ради по тим методама учења. Кроз дванаест година, развијајући и писмено излажући “Циљеве” Историјско-психоло-

шког друштва, Успенски је указао на пут који треба следити у систему:

1) Изучавање проблема еволуције човека, а нарочито идеје психолошке трансформације.

2) Изучавање психолошких школа у различитим историјским периодима и у разним земљама; изучавање њиховог утицаја на морални и интелектуални развој човечанства.

3) Практично истраживање метода самоизучавања и саморазвијања у складу са принципима и методама психолошких школа.

4) Истраживачки рад и изучавање историје религија, филозофије, науке и уметности у циљу утврђивања њиховог заједничког порекла, када оно може бити откривено, и различитих психолошких нивоа у сваком од њих.

Нова зграда у Лондону омогућила је да се приступи новим облицима рада, од којих ће бити посебно истакнут само један, пошто се Успенски више од двадесет година надао да ће успети да оснује сопствено издаваштво. Један од ученика, по професији штампар, поставио је пресу у подрум те зграде. Ту је урађен прелом, штампање и коричење *Шест предавања из психологије*, као првог издања Историјско-психолошког друштва. Мада је укоричено 50 комплета предавања, после извесног броја година штампар је написао библиотекар у универзитета у Јелу да је Успенски пустио у оптицај само пет копија и узео назад три, а да су готово сви остали примерци пропали током Другог светског рата.

Као један од знакова пораста активност од априла 1938. до почетка рата, у спетмебру 1939. године, може послужити број свесака забележених сусрета; 13 свесака током тих шеснаест месеци, а за преосталих двадесет пет година, од 1922. до 1947. – само 21 свеска. Ограничења, која је донео рат, учинила су немогућим наставак рада у Енглеској; постојала је, како грађанска, тако и војна обавеза, нормирање свих врста хране и енергије, замрачивање (како би се избегле лаке ноћне мете за непријатељску авијацију). Летњиковац у Лајну, постао је уточиште за изванредан број људи, док је Успенски чекао, процењујући претпостављену дужину и степен рас-

пламсавања рата. После пораза Европе од стране Немачке, он је схватио да ће рат бити дуг и решио је да крене у САД, где је имао много пријатеља. Успенски је о таквом кораку размишљао још 1922. године.

Успенски је одржавао сусрете у Њујорку од 1941. до 1946. године (на њих је долазило веома много људи). Имао је на располагању имање Френклин-фармс – велику кућу и земљу у Њу Џерсију. Ту је мадам Успенска организовала практичан рад, налик на онај који је водила у месташцету Лајн у Енглеској, а Успенски је могао да настави да пише и држи предавања.

Иако је неколико чланова лондонске групе дошло у Америку током рата, било је и оних који су стизали после рата. Успенски није мислио да је прекинуо своје обавезе према својим следбеницима у Енглеској. Осећао је да они сада треба да буду “ослобођени” од система, како би сопственим путем кренули у трагања за истином. Мада је био веома болестан, он се вратио у Енглеску почетком 1947. године. Време је било ужасно хладно, и све је и даље било нормирано и давано у веома ограниченим количинама, а зграду у Лондону реквирирало је Министарство поморства. Без обзира на то, с великим тешкоћама, онима, који су тако силно чекали његов повратак, пошло је за руком да му омогуће да одржи шест предавања у великој дворани у коју је могло да стане више од 300 људи. Малобројни, ако је уопште ико од чланова оних предратних група схватао да рад у оном облику, који су они знали, не може да се настави без самог Успенског, били су лоше припремљени како би свима рекли да су слободни да следе свој циљ и иду било којим изабраним или самосталним путем. Ипак, морала се прихватити одлука Успенског онолико храбро, колико год је то било могуће.

Значај живота Успенског, његовог подучавања систему, значај организације рада јесте – тајна, коју обичан ум не може да појми. Јасно је да се, како је он говорио, систем не може научити према књигама и да је неопходна школа; а школа зависи од учитеља, чији је ниво бића, знања и разумевања различит од бића, знања и разумевања ученика. Успен-

ски је говорио да се његов систем разликује од свих других система тиме што је учио нивоу бића и све се на томе градило. Идеју нивоа бића изразио је суфијски песник Џалаледин Руми у тринаестом веку: Умрех као камен и постадох биљка. Умрех као биљка и постадох животиња. Умрех као животиња и постадох човек. Чега да се плашим? Зар ме је умањило умирање? Још једном ћу умрети као човек да бих узлетео са светим анђелима. Али чак и као анђеоро мораћу да умрем. Све, осим Бога, умире. Приневши душу анђела, постаћу оно што још никада не појми људски ум.

Успенског су често питали, не би ли било корисно за човечанство да се идеје школе дају за општу употребу, што би могло да помогне и самој школи; једном приликом (на сусрету 4. октобра 1937. године), он је одговорио овако:

“То ће се само десити. Ми не треба о томе да бринемо. Идеје ће се проширити, можда за нашег живота, а можда касније. Већина тих идеја ући ће у научни и филозофски језик, али ући ће у неправилном облику. Неће бити правилног разграничења између “радити” и “дешавати се”, и много мисли из обичног мишљења биће помешано с тим идејама; тако да то неће бити оне идеје које ми сада знамо, непромењене ће остати само речи. Ако то не разумете, изгубићете се на том путу.”

Идеја “вечног повратка” као концепција потиче од Успенског, који је увек наглашавао да та идеја није била део система, мада му није противречила. После прегледа оног што је Успенски написао може се закључити да је за њега “повратак” био чињеница. Као у “Чудноватом животу Ивана Осокина” и у Румијевој песми, да би се избегао повратак, потребна је жртва. Можда је он жртвовао рад свог живота – то је био унутрашњи смисао.

САДРЖАЈ

Предавања из космологије5
ПРВО ПРЕДАВАЊЕ	
Човек и васиона7
ДРУГО ПРЕДАВАЊЕ	
Зрак стварања22
ТРЕЋЕ ПРЕДАВАЊЕ	
Закон седмице36
ЧЕТВРТО ПРЕДАВАЊЕ	
Три октаве зрачења и таблица водоника57
ПЕТО ПРЕДАВАЊЕ	
Дијаграм хране71
ШЕСТО ПРЕДАВАЊЕ	
Два импулса83
ПРИЛОГ97
БЕЛЕШКА О ПИСЦУ107